

کارگیری بکار هیئتا ستراتیجییه تین فیربوونا تیکهل و فیربوونا بهروفاژی د دستکفتی قوتابیین پولا دهی نامادهیی د بابتهی ریزمانا کوردیدا

هیقی عبدالعزیز سرخان^{1*} و مولود حمد نبی²

¹ پشکا دهرووناسی کولیزا زانستین مروڤایه تی، زانکویا دهوک، همریما کوردستان- عراق. (Heevy.sarhan@uod.ac)

² پشکا زمانی کوردی کولیزا پهرودا بنیات، زانکویا دهوک، همریما کوردستان- عراق. (Molod.nabi@uod.ac)

تاریخ الاستلام: 2023/04 تاریخ القبول: 2023/10 تاریخ النشر: 2024/04 <https://doi.org/10.26436/hjuoz.2024.12.2.1214>

پوخته:

نارمانجا نهقی فهکولینی، زانینا کاریگرییا بکار هیئتا ستراتیجییه تین فیربوونا تیکهل و فیربوونا بهروفاژییه د دستکفتی قوتابیین پولا دهی نامادهیی دبابتهی ریزمانا کوردیدا، فهکولهران پشت ب دیزابینا نیچه نهموونی (نهموونگرییا گروپین همسهنگ ب تاقیکرنا پاشینی) بهستییه، کومه لا فهکولینی، ژ قوتابیین کچ بین پولا دهی ویزمی ل قوتابخانهیین نامادهیین سپیده هییان، کو ژمارا نهمان (3319) قوتابی بوون ل پهرومدا قهزا سیمیلی بو سالا خواندنی (2021-2022) پیکهاتبوو، و سهمیلا فهکولینی (81) قوتابی بوون ژ قوتابیین قوتابخانا (شاناز یا کچان) و (کوماته یا کچان) کو ب نهقهست هاتبوونه هلبزارتن، و ب شیویهکی ههمهکی ساده نامادهییهک بو همدوو گروپین نهموونگریی و نامادهییهک بو گروپین کونترولکار هلبزارتن، گروپین نهموونگریی نیکی (30) قوتابی، و گروپین نهموونگریی دووی (30) قوتابی بوون ل نامادهییا (کوماته یا کچان)، هاتبوونه هلبزارتن گروپین کونترولکار (21) قوتابی بوون ل نامادهییا (شاناز یا کچان) هاتبوونه هلبزارتن، ل گروپین نهموونگریی بی نیکی بابته ب ستراتیجییه تا فیربوونا تیکهل ول گروپین دووی ب ستراتیجییه تا فیربوونا بهروفاژی و ل گروپین کونترولکار ب ریکا ناسایی دهاته گوتن. فهکولهران ل دویف همر ریکهکی (8) پلان بهر هفکرن، تاقیکر نهکا دستکفتی کو ل (35) برگهیان پیکهاتبوو ژ جورین (هلبزارتن ژ گلهکان و راست و خلمت) بهر هفکرن، دروستیا تاقیکرنی، شروفهکرنا ناماری بو بهندین تاقیکرنی، ناستی زحمهتییا بهندین تاقیکرنی، هیزا ژیکجوداییا بهندین تاقیکرنی، کاراییا بژاردهیین شاش، روهنی و دهمی تاقیکرنی دهر نیخستن، ههموسا نهگوریا تاقیکرنی ل دویف هاوکیشیا (کیودر- رینتشاردسون- KR20) دهر نیخست کو (0.90) بوو. پشتی نهموون بدوماهیگ هاتی، کو وهرزکی خواندنی فهکیشیا، فهکولهران نالاف پراکتیکر و داتا دهر هیئتا و سهردهرییا ناماریی ب شلوفهکرنا جیاوازییا نیکی لا (One-Way ANOVA) و تاقیکرنا شیفیه (Scheffe) ل گلهدا کرن، نهجام دیاربوون کو ستراتیجییه تا فیربوونا تیکهل، باشترو کاراتر و کاریگرییهکا مهزن، د دستکفتی خواندنی هیه ب بهراوردکرن ب ستراتیجییه تا فیربوونا بهروفاژی و ریکا ناساییا بهربلاف، و ستراتیجییه تا فیربوونا بهروفاژی باشتر و کاراتر بوو د دستکفتی خواندنی ب بهراوردکرن ب ریکا ناساییا بهربلاف.

کلینکین پهیقان: ستراتیجییه تا فیربوونا تیکهل، ستراتیجییه تا فیربوونا بهروفاژی، دستکفتی خواندنی، بابتهی ریزمانا کوردی.

پشکا نیکی

دانه نیاسینا فهکولینی

• ناریشا فهکولینی:

فهکولهران، کو نیک چمندین ساله بابتهی زمان و نهمی کوردی ل قوناغا نامادهییدا دبیزت، و فهکولهری دی ژی سهرپهرشتییا پراکتیزهکرنا قوتابیین ههمدهک پشکین زمانی کوردی ل زانکویا دهوک، کرییه، ههست ب هندئ کر کو قوتابیین نهقی قوناغی، ب گشتی، لاواز و ناستننن د بابتهی ریزمانیدا. و بو دروستیا نهقی ههستینکرنی، ل دویف چوون کر و ب چهند ریکاران رابوو، نهوژی سهردانا ههمدهک ماموستایان له چهند قوتابخانهیین نامادهیی د دهمی وانگوتتا نهقی بابتهی و چوانییا گوتتی و ریکین بکاردهین و، پاشی

چاقیکهفتتا نهمان و دانوستاندن کری دهر بارهی ناستی قوتابیان دریزمانیدا، کو ل نهجامدا ههفرابوون ل سهردانستنز مییا پتربیا نهمان د نهقی بابتهیدا.

دهمی فهکولهران بهریخوداییه نهمییین نمونهکا قوتابیان ل نهقان قوتابخانهیان، دیتن ل ناستی پینتیدا نینه، و ل دهمی ههمدیتن و دانوستاندن دهر بارهی نهقی بابتهی لگهل نهمان هاته کرن ههمفرابوون ل سهردانستنز مییا بابتهی و باش تینهگه هشتنی د دهمی خواندن و خو بهر هفکرنی و دهمی وانیهیدا.

د ماوهی لیدیچوون و ریکاران بهحس لیهاتینه کرن، باوهری بو فهکولهران چیبوو، کو نهگهری سهردانا نهقی ناریشی

* فهکولهری بهرپرس.

گونجای و سمرنجر اکیښدا بۆ قوتابیان فهدگو هیزیت، نانکو ژلایی دم و مزاختنا همولان و مزاختنن ماددیفه ئاسانکاریان بۆ قوتابیان دروست دکمت. (الفقی، 2011: 18).

ستراتیجییهتا فیربوونا بهروفاژی نیک ژ چار سهریین نوی بین کارا دهینه هژمارتن، ئهویین ل سمر بنیانا بکار هینانا تهکنیکین نوی دکمت بۆ چار سهرکرنا لاوازی گشتی د فیرکرنا ئاسایی دا و گهسهکرنا چاپوکییان لدهف قوتابیان پهیدادکمت، مه بهست ژ فیربوونا بهروفاژی بکار هینانا تهکنیکانه و مفاوهرگرتن ژ ئهفان تهکنیکان د پروسیسا فیرکرني دا، کو ماموستا دشیت مفایی ژ دمئی وانیهی و مر بگریت، داکو گهنگشا دکهل قوتابیان بکمتن پشتی دیتنا وان بۆ بابهتی وان ب ریکا ئهوا کورته فیدویین ئهوی پیشومخت بۆ هنارتین، ئهفمزی دبیته هاریکار بۆ مفاوهرگرتن ژ دمئی وانیهی ل قوتابخانی. (عبداللطیف، 2018: 5).

گرنگیا ئهفان ستراتیجییهتا ب تاییهتی د بابهتی ریزمانیدا دیاردییت، کو دشینادایه نینه مروف باش فیری زمانی بیت، بیی کو یاسایی وی نهمزانییت، ئهویین پشتگیریا زمانی دکهن، دروستیا گوتئی و نفیسینهکا راست و درست و بکار هینانا شیوازی زمانی بین درست دینه ئهگهر قوتایی نهریتین زمانی بین درست و مر دگریت و سامانی وان یی زمانی دولهمه ند دکمت. (زقوت، 2013: 153).

• نارمانجا فهکولینی:

زانیانا کاریگریا بکار هینانا ستراتیجییهتین فیربوونا تیکهل و فیربوونا بهروفاژی د دستکھفتی قوتابیین پولا دههی ئامادهی د بابهتی ریزمانا کوردیدا.

• گریمانین فهکولینی:

گریمانا سهرهکی:

جوداهیا ماناداریا ئامارهیی ل ئاستی (0.05) دا د دستکھفتی قوتابیان دبابهتی ریزمانا کوردیدا نینه دناقهر ا ناهندئ نهریین قوتابیین گروپی ئهزمونگهریی ئیکئی ئهویین بابهتی ل دویف ستراتیجییهتا فیربوونا تیکهل و مر دگرن و ناهندئ نهریین قوتابیین گروپی ئهزمونگهریی دوویندا ئهویین بابهتی ل دویف ستراتیجییهتا فیربوونا بهروفاژی و مر دگرن، و ناهندئ نهریین قوتابیین گروپی کونترولکار ئهویین ههمان بابهتی ب ریکا بهربه لاف و مر دگرن.

گریمانا لقی یا نیکئی:

جوداهیا ماناداریا ئامارهیی ل ئاستی (0.05) دا د دستکھفتی قوتابیان د بابهتی ریزمانا کوردیدا نینه دناقهر ا ناهندئ نهریین قوتابیین گروپی ئهزمونگهریی ئیکئی ئهویین بابهتی ل دویف ستراتیجییهتا فیربوونا تیکهل و مر دگرن و ناهندا نهریین قوتابیین گروپی کونترولکار ئهویین ههمان بابهتی ب ریکا بهربه لاف و مر دگرن.

گریمانا لقی یا دووی:

جوداهیا ماناداریا ئامارهیی ل ئاستی (0.05) دا د دستکھفتی قوتابیان د بابهتی ریزمانا کوردیدا نینه دناقهر ا ناهندئ نهریین قوتابیین گروپی ئهزمونگهریی دووی ئهویین بابهتی ل دویف ستراتیجییهتا فیربوونا بهروفاژی و مر دگرن و ناهندئ نهریین

زور هوکاران، قوتابینه بخو و ماموستا و ریکین وانهگوتنا بابهتینه.

دمئی فهکولمران بهریخو دایه هندهک فهکولینن ل سمر پروسا فیرکرن و فیربوونا بابهتی ریزمان کوردی ئهویین ل پول و قوناغین جودا هاتینه نهجامدان و مکی فهکولینا (سلیمان، 2008) کونامازه دایه ههموونا لاوازییهکا گشتی ل دهف قوتابیین د ریزمانا زمانی کوردیا، ب شیویهکی تاییهت ل دهف قوتابیین پولا دهفتی بنهرتی. ههموسا فهکولینا (عبدالولا، 2008)، (ئهممه، 2021) کو نامازه دایه ئهوی چندی، کو قوتابیین قوناغا ئامادهیی تووشی هندهک ئاستهنگ و زمحهتی د بابهتی ریزمانا زمانی کوردیدا دبن، ب تاییهت قوتابیین ئامادهیی، باومریا ئهوان موک بوو، کو ناریشهکا ههی پینی چارهکرنا هوکارین ئهویینه ب تاییهتی بین گریدایی ریکین وانهگوتنینه، کو تیدا ماموستا تهومره و قوتابیین گوئیگر و نهریینه، نه ب دروستی و رهواتی تیدگههیت و نه و مکی پینئی ژی دشیت پراکتیک بکمت.

فهکولمران دئ ناریشا فهکولینی ب ئهفی رنگی ل خواری دهستنیشان دکمت:

ئايا بکار هینانا ستراتیجییهتین فیربوونا تیکهل و فیربوونا بهروفاژی د گوتنا بابهتی ریزمانی کوردی بۆ قوتابیین پولا دههی ئامادهیی ئاستی ئهوان د ئهف بابهتیدا باش و بلند دکمت؟

گرنگیا فهکولینی:

چهرخی بیست و ئیکئی پیشکھفتهکا مهن د بواری زانیی و تهکنولوژییا زانیاریان و پهیوهندیکرئی دا ب خوقه دیتییه و بهردوم گهشی دکمت. ئهفجا یا سروشتی یه ئهف چنده ل سمر ههمی لاهنن پروسیسا فیرکرئی و فیربوونی رهنکهدت. ئهوا لهزاتییا گورانکاریان د نویکرنین تهکنولوژییا فیرکرئی دا دهینهکرن، وهل ئهوا کهسین د بواری پهرومردئ کار دکهن، کو لئیرینی ل سمر ئهوان ستراتیجییهتا و شیوازی و ریکین دهینه بکار هینان د پروسیسا فیرکرئی و فیربوونی دا بکمتن و پندقییه ماموستا بهینه ئاراستهکرن بۆ بکار هینانا هویین نوئی، ئهوژی ب شیویهکی دکهل پندقیاتین سهردمی و پیشکھفتنا وی بگونج و پشکاریی د باشترکرنا پروسیسا فیرکرئی بکمت، ب ریکا بکار هینانا همر تشتهکی ل بهر دهست ههی ژ هوکارین جوراچورا.

گهلهک ژ ستراتیجیهتین نوی ههنه، کو پشتیهستی ل سمر بکار هینانا تهکنیکین نوی بۆ کارا کرنا فیربوونی دکهن، وهک : ستراتیجیهتا فیربوونا ئهלקترونی، ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل، ستراتیجیهتا گهشتین زانیی، و ستراتیجیهتا فیرکرنا بهروفاژی.

ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل ژ ئهوان ستراتیجیهتین نوی و سهردمه د ریکین وانهگوتنیدا و تیگههی ئهوی یی بهربه لاف ئهوی چندی دگههینیت، کو خواندنا ئهלקترونی ل سهر تورین نهنتهرنیتی تیکهلی خواندنا ئاسایی و نورمال دکمت، ئهوا فیرکرنا کو رولی ماموستای پتر تیدا دهر دکهفیت قوتایی گوئیگر و وهر گره بنتی. (الهاسمی والعزازی، 2007: 289).

ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهلا، فهکولینی ل چوانییا فهگوهستن و ریکختنا زانیاری و هملویست وشیان و شارهزیین پهرومدهی ب ریکا تهکنولوژییا نوی و سهردم بۆ قوتابیین دکمت و ژ تاییهتمه ندین ئهفی ستراتیجیهتی زانیاریان ب شیویهکی بهلز و ب همولین کیم و د ژینگههکا زانستی یا

بدهستقههينانا ئامانجين فيربووني بين داخواز كرى". (ابراهيم، 2007: 5).

2. (Graham,2010):

"فيربوونا تيكمل شيوازمكي تهمامكمره بو ئاميرين فيركرنا پيرومدهيي يا ئاسايي، كو د نافيبرا ريكين ئاسايي د فيركرني دا كوم دكمت، وهكي گوتن و روهنكرني و د گهل فيربوونا ئهلكتروني و جيبهجيكرنين گريداي پنه، ژ بو بدهستقههينانا بلندترين بهرهههينانا ب كيمترين دهم و توانا بهخشين" (Graham,2010: 19)

- پيناسا ريكاري بو ستراتيجيهتا فيربوونا تيكمل:

چورمكي، فيركرن و فيربووني به، كو مفاي ژ همي ريك و شيان و شيوازين تهكنيكي بين بهردمست دهيته وهرگرتن، ئهوزي ب تيكهلكرنا پتر ژ شيوازمكي و هويهكي بو فيركرني چ ئهلكتروني يان ئاسايي بيت ژ بو پيشكيشكرنا جورهكي باش ژ فيركرني، كو ماموستا/فهكولمر دگهل قوتابيين گروپي ئهزمونگهريي ئيكيدا، ل دهمي گوتنا بابته ريزمانا كورديدا، بكاردهينين.

• سيه: ستراتيجيهتا فيربوونا بهروفازي strategy Flipping Learning 1. (Brame,2013):

" شيوازمكي فيركرني به، قوتابي وانهين هاتينه تومار كرن تهماشه دكمت و زانينا نوي ل دهرقهي هول خواندني وهرديگريت، و پاشان ب سهريهشتيا ماموستاي گهنگهشي و دان و ستاندني و چارمكرنا ئاريشان دهولا خواندني دا دكهن". (Brame,2013) ژ (الشكعه، 2016: 25) هاتيه وهرگرتن.

2. (الشكعه، 2016):

"ئهو ستراتيجيهكا خواندني به و لسره جيبهجيكرنا ئهجامين فيركرني كار دكمت كو ماموستا پارچين فيديوين كورت لدور تيگههين سهرمكي بو بابتهين يهكا خواندني يا هلبزارتي كو قوتابي راديبب ب ديتنا وي ل مال بهرههف دكمت". (الشكعه، 2016: 11).

- پيناسا ريكاري بو ستراتيجيهتا فيربوونا بهروفازي:

چورمهك ژ جورين پرؤسيسا فيركرني و فيربووني، ماموستا پيش ومخت بابته واني ب پارچهين فيديوين و هوين دين دينتي و بيستني بهرههف دكمت و ب ريكا كهناكه گههاندني بو قوتابيين گروپي ئهزمونگهريي دووي، د هنيريت دا ل مال بخوين بين و چالاكيان پراكتيك بكن، و دهمي دهينه هول خواندني دگهل ماموستاي گهنگهشي لسره بابته واني بكن.

• چار: دهستكهفتي خواندني Achievement Of Study 1. (صلاح الدين، 2006):

" پلهيا وهرگرتني به، يان ئاستي ئهوي سهركهفتنا قوتابي ب دهست خوفه دنينت، يان دگههيتي د بابتهكي خواندني دا يان بواركمي فيركرني، يان مهشفدانهكا دياركري". (صلاح الدين، 2006: 20).

قوتابيين گروپي كونترولكار ئهوين ههمان بابته ب ريكا بهربهلاف وهرديگرن.

گريمانا لقي يا سيني:

جوداهيا ماناداريا ئامارهيي ل ئاستي (0.05) دا د دهستكهفتي قوتابيان د بابته ريزمانا كورديدا نينه دنافيبرا نافهندي نمرهين قوتابيين گروپي ئهزمونگهريي ئيكي ئهوين بابته ل دويف ستراتيجيهتا فيربوونا تيكمل وهرديگرن و نافهندي نمرهين قوتابيين گروپي ئهزمونگهريي دووي ئهوين ههمان بابته ل دويف ستراتيجيهتا فيربوونا بهروفازي وهرديگرن.

• سنووي فهكوليني:

-قوتابخانهين ئامادهيي بين ويژهيي بين كجان ل ريفههرييا پيرومدا سيميل- سه ب ريفههرييا گشتي يا پيرومدي ل پاريزگهها دهوك.

-قوتابيين كچ بين پولا دههي ئامادهيي.

-ومرزي ئيكي / سالاخواندني 2021-2022.

-بابتهين ريزمانا كوردي (نامرازي بانگكرني، نامرازي ليكدر، جهنافي ليكدر، رستهيا ئاويته، دروسنكرنا نافي و اتايي، ههفاننافي ژمارهيي بنجي، ههفاننافي ژمارهيي، ريكستن، ههفاننافي ژمارهيي- كهرتي) دناف پهرتووكا زمان و ئهدهيي كوردي بو پولا دههي ئامادهيي بهشي ويژهيي د قوتابخانهين ئامادهيي ل ههريما كوردستاني- عيراق. (حكومهتا ههريما كوردستاني، 2019، ل 8-54)

• دهستنيشانكرنا زارفان Definition of Terms:

• نيك: كاريگهري (Effectiveness) 1. (الساعدي، 2012):

"كارتتيكرنا حمزليكري يان پيشبينيكريه ، ئهوا ريك يان شيوازين دياركري بو فيركرن و مهشفدانا قوتابيان پهيدادكمت، ب مههستا ب دهستقههينانا ئامانجين داخواز كرى، و ب ريكا زانينا زيدهبووني د نافهندي نمرهين ئهواندا دهيته پيقان". (الساعدي، 2016: 17).

2. (Daves,2014):

" قهباري كاريگهرييا گوروي سهربهخو ل سهر گوروي كارليكري". (Daves,2014:26). ژ (الفتلي و عبدالمظفر، 2019: 1539) هاتيه وهرگرتن.

- پيناسا ريكاري بو كاريگهري:

ئاستي كارتتيكرنا گوروين سهربهخو (ستراتيجيهتا فيربوونا تيكمل و ستراتيجيهتا فيربوونا بهروفازي) د دهستكهفت بابته ريزمانا كوردي لهف قوتابيين سهمپلا فهكوليني، كو بريكا ئامارهيي يا گونجايي دهينه دهستنيشانكرن.

• دووي: ستراتيجيهتا فيربوونا تيكمل strategy Blended learning 1. (ابراهيم، 2007):

"ئهو فيركرنا ئهوا تيكمل د نافيبرا فيركرنا ئاسايي دناف بولين خواندني دا و فيركرنا ئهلكتروني دا دهيتهكرن ژ بو جيبهجيكرنا مفا وهرگرتن ژ ساخلمتين همدوو شيوازان بو

2. (فلیح، 2019):

" ناستی زانیارین قوتابی و مردگری، یان رادهی پیشکفتنا نهمیه د بابهتکی خواندنیا ل نهنجامی کار تیکر نهکا فیرکرنیدا، د ماومیهکی دیار کردیا، ب نهمی تاقیرنی ژی دهیته زانین یا بو نهفی چمندی هانتیه بهر ههفکرن". (فلیح، 2019: 17).

پیناسا ریکاری بو دهستکفتی خواندنی:

نهمی زانیارینه نهمین قوتابی سه مپلا فهکولینی ل سهر بابعتین ریزمانا کوردی بین د ماوی نهموونیدا خواندی ب دهست خوځه دنیته، و ب نهمین و مردگری ل تاقیرنا فهکولهر بو نهفی مههستی بهر ههف دکت، دهیته بیقان.

پشکا دووی

زهمینهی تیوری

تهوهری نیکی: ستراتیجیهتا فیروونا تیکهل

پیشهکی:

د نهفی سهردهمیدا کریارا فیرکرن و فیروونی ب تنی پشتهستی ل سهر پیکهنین کهن کو ماموستا و قوتابینه ناکت، ههروسا لایهنی زانین نه ب تنی کریارا فهگوهاسنا پیزانینان ژ ماموستای بو قوتابی ب خوځهدگری، بهلکو جهختی ل سهر چاوانیا و مرگرتنا قوتابی بو نهفی زانینی دکت، ژ بهرکو ههلوستی فیرکرنی ههلوستهکی پهوهندیکنیه کو ههمی پیکهنین پهوهندیکنی ژ فیریکه و و مرگر و نامه و نالافی تیدا کارلیکی دکهن ب خوځهدگری، لهورا نهف نیرینه ب شیوهیهکی بهردهوام پیشفهدچیت نهوژی ب پیشفهدچوونا نالافی پهوهندیکنی د ناقهرا ههردو لایهنین ههلوستی فیرکرنیدا، نهوژی ماموستا و قوتابینه. (ابو الریش، 2013: 12).

گرنگیا ستراتیجیهتا فیروونا تیکهل:

- بلندکرنا ناستی کار تیکرن و کارلیکرنی د پروسیسا فیروونیدا.
- ناستی رازیوونا قوتابی د پروسا فیروونیدا بلند دکت.
- نابوریکرن د مهزاختنین ماددی و دهمی پیدفی بی فیروونیدا.
- لهزاتی و ناسانکاریین باشتر د پروسیسا فیروونیدا ب جه دهیته.
- ل بهر چاف و مرنگرتنا دم و جهی د پروسیسا فیروونیدا.
- زیدمکرنا پالدهران د پروسیسا فیروونیدا د چارچووی ب کارهینانا نالافین جوراوجورین فیروونی.
- گهشه پیدان ل سهر تیگههین کاری ب کوم وهفکاری دکارکرنیدا.
- دهمی گونجای بو قوتابیان د پروسیسا فیروونیدا درمخسینیت.
- شارمزیایا فیروونی ل دهف قوتابیان بهرز دکت.
- ب کارهینانا نالافین تهکنولوجی بین سهردم و نوی. (الریماوی، 2014: 17-18).

پینگافین جیهجیکرنا فیروونا تیکهل:

فیروونا تیکهل ل دویف پینگافین ل خواری دهیته جیهجیکرن:

پینگافا نیکی: دهستیشانکرنا نافهروکی و شروفهکرن و ریکخستنا نهوی.

پینگافا دووی: دهستیشانکرنا ریکا جیهجیکرنا بهشین نافهروکی:

پینگافا سین: دهستیشانکرنا نهوان سایتین نهلکترونی نهوین پهوهندی ب بابعتی وانهی و پولینکرن و ههلسهنگاندنا کوالتیا نهویفه ههی:

پینگافا چواری: ریکخستنا پیدفیاتی و ناستهنگان بو ریکخستنا کاری:

پینگافا پینجی: ریخوشکرن: واته پهیداکرنا زهمینهکی هزری و زانینی دهربارهی بابعتی خواندن ل دهف قوتابیان.

پینگافا شهشی: دابهشکرنا نهرك و رولان:

پینگافا هفتی: ژیدهر: واته ماموستا نهوان جه و ویب سایتین، کو پهوهندی ب پرسیارو نافهروکا بابعتیه ههیه، بو قوتابیان دیاردکت.

پینگافا ههشتی: ههلسهنگاندنا ستراتیجیهتا فیروونا تیکهل. (الشهوان، 2014: 41-43).

ژ نهقان خالین ل سهری دیاردیبت ل دویف دیتنا فهکولهران کو فیروونا تیکهل مههستا وئ نهو نینه دهست ژ پهروتوکا و ماموستای بهیته بهردان یان تنی پشت بهستی ب نافهروکا نهلکترونی بکن، بهلی فیروونا نهلکترونی پشکهکه ژ فیروونا تیکهل، چونکه مههستا تیکهلکرنی نهوه ههمی بهکین پهرومدهی و ههر تشتهکی د خزمهتا پروسیسا فیرکرنی و فیروونی دا ههیی بهیته تیکهل کرن. و د فیروونا نهلکترونی دا د شیاندایه دهست ژ ماموستای و چالاکین روی ب روی بهیته بهردت، بهلی فیروونا تیکهل ههمی بهکین پروسیسا فیرکرنی و فیروونی د پاریزیت.

تهوهری دووی: ستراتیجیهتا فیروونا بهروفاژی

پیشهکی

پهیدابوونا تیگههی فیروونا بهروفاژی د بواری پهرومدهییدا بو ههردو ماموستایین بابعتی کیمایی ل نهمریکا باکور (Sams و Bergmann) د ذرفیت، نهوان پهروتوکک ب نافونیشانی (Flip your classroom: Reach Every Student in Every class Every Day) ب بهروفاژیکرنا پوئی، رورانه دی گههیه ههمی قوتابیان د ههمی پوئاندا) بهلافکر، نهقان ههردو زانایان ل سالا (2006) ای سامپلهکی فیروونا بهروفاژی ل دهمی وانهگوتی ل (Woodland Park High School) ل ویلابتا (Colo-rado) پیشکیشکر، پالدهری نهفی چمندی ههروونا جوراوجورین د بهگرومندی رهوشهنبیری و حمز و گرنگیپندانین قوتابیان د ناف ژینگهها فیرکرنیدا بو، نهف چمنده بو نهگهری فهکیشان و نهامادهبوونا هژمارمکا مهن ژ قوتابیان، لهورا نهوان ریکه بکارهینا، داکو وانه و نافهروکا فیرکرنی ب ریکا پارچین فیدویی بین تومارگری پیشکیشکهن، نهوژی نه د دهمی وانهییدا، بهلکو بهری دهمی وانهی و دهمی وانهی بو نهنجامدانا چالاکین کریاری و مهشقدان ل سهر رهوانین گریدای ب نافهروکا بهری هینگی بو دهینه نیشاندان بهیته ترخانکرن. (Sams,)

(Bergman, 2012) ژ (سلیمان، 2019: 78-79) هاتیبه و مرگرتن.

• تاییه تمه ندیښ فیربوونا بهروفاژی

فیربوونا بهروفاژی چندين تاییه تمه ندی همنه و ژ گرنکترین نهوان تاییه تمه ندی انژی نهفین ل خوارینه:

- پهرمیښانا نمرکین فیربوونی بو قوتابیان د پوئیدا، ژ بهرکو قوتابی تمه مری پروسیسا فیرکرن و فیربوونیه.

- پالپشیکرنا ژینگه ها پوئی یا کارلیکرن و پشکاریکرنی.

- رمخساندنا دهلیقا فیربوونا خودی بو قوتابیان، ل دویف شیانین نهوان.

- ل بهرچاف و مرگرتنا جیوازیین تاکی د ناقهرا قوتابیاندا.

- بهر زکرنا شیانین ماموستای د بوارن گه هاندنا پهیوه ندیښن جفاکی ب شیوهیهکی کاریگر د ناقهرا ماموستای و قوتابیاندا ژ لایهکیفه و د ناقهرا قوتابیان ب خو ژ لایهکی دپه.

- کیمکرنا بارگرانیا نمرکین مالی بین قوتابیان، نازادکرنا پروسیسا فیرکرن و فیربوونی ژ هوکارین دم و جهیقه.

- کیمکرنا دم و همولین د پروسیسا فیرکرن و فیربوونیدا دهینه مزاختن.

- جهختن ل سهر تیگه هشتنا کویرتر بو تیگه و اتا و پهیوه ندیښان و کیمکرنا پشته ستنکرنی ل سهر ژ بهرکرن و ل بیرکرنی.

- مهشقان و پراکتیککرن و کارکرن ل سهر ناقهروکا بابتهی خواندنن یی هزری و زانینن د ناف پوئیدا. (جداالله، 2014: 17).

• پینگافین بهر هفکرن و نهجامدانا فیربوونا بهروفاژی: بهر هفکرن و نهجامدانا فیربوونا بهروفاژی پینتی ب دوو پینگافین سهرمی همیه و همر پینگافهک پینتی ب چنند ریکاران همیه:

پینگافا نیکی: پینگافا بهری وانهین:

د نهفی پینگافیدا ریکارین ل خوارن دهینه نهجامدان.

* ماموستا بابتهی وانی دهستنیشان دکته، پاشان ناقهروکا بابتهی خواندنن ب باشترین شیوه شروقه دکته، و نارمانجین فیرکرنی دهست نیشان دکته.

* ماموستا بابتهی وانی نموننهیان یان رستهیان ب ریکا دروستکرنا پارچهکا فیدیبوی چ بهرامبر کامیره یان ب ریکا بکار هینانا شاشهیان یان ب ریکا پروگرامی نیشاندانن ل گهل تومارکرنا دهنگی چ پروگرامی بوربوینت یان بریزی بیت بو

ماوهی (10-15) خولهکا بهر هف دکته، هسروسا گهلهک بوارین دی همنه کو ماموستا دشین فهدیتن و داهینانا تشنن نوی بکهن.

* پاشان ماموستا پینداچوونی ل سهر وئ پارچه فیدیبوی نهوا هاتیبه تومارکرن ل سهر دکته بهری ل سهر قوتابیان بهلاف بکته، و پاشان لسهر قوتابیان ب ریکا نهو گروپین پیش ومخت

فه ژ لایم ماموستایی فه هاتیبه دروستکرن و ل سهر قوتابیان بهلاف دکته.

* ماموستا جهختن ل سهر قوتابیان دکته کو لیزینن ب هویری ل سهر وئ پارچه فیدیبوی بکهن و چالاکي و راهینانین

داخوازکری، نهجام بدن و تیښین و پرسپاران تومار بکهن، داکو ل گهل ماموستای گهنگهشا وان بکته ل دمهی وانهین نهوا بو وان هاتیبه فرکرن ژ لایم ماموستای فه.

* ماموستا داخوازیی ژ قوتابیان دکته هفکاریا نیکودو بکهن و دانوستاندنا دهربارهی همر تیښینهکی قوتابی همیبت، ل گهل نیکدا بکهن.

* ماموستا قوتابیان ناگه هدار دکهن، کو ددمهی هاتیبه دهستنیشانکرن، دشین ب ههمان کهنالی پهیوه ندی پی بکهن بو همر برسپارمکی یان تیښینهکی قوتابی همیبت.

- پینگافا دووی: پینگافا دمهی وانهین، دناف هول خواندنن دا:

* ل دهستپیکا وانی دمهی پندفی بو پرسپارین قوتابیان دهینه دان ل دور نهوا بهری وانی خواندنن (دمهی پرسپار و بهرسقان).

* دممهک بو نهجامدان چالاکیان یان راهینانان دهینه ترخانکرن، ومکو شیکارکرنا نموننهیان ل دویف پلانا ماموستای.

* ماموستا و قوتابی و قوتابیان د گهل نیکو دوودا دانوستاندنا دهربارهی ناقهروکا بابتهی و همر پرسپارمک قوتابی همیبت، دکهن

* ماموستا رادبیت ب هلسهسنگاندنا نهو چنندا قوتابی فیربوونین. (الشکعه، 2016: 29).

همدهک جارن، ومک پینتی، یان سروشتی بابتهی، همکه پراکتیک یان راهینان همین، ماموستا دهربازی پینگافا پشتی وانهین دبیت و قوتابیان رادسپیریت ب نهجامدانا نهوان پراکتیک و راهینانان.

- فهکولینین بهری:

توههری نیکی: فهکولینین گریډای ب ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل:

1. فهکولینا (yapici & Akbayin, 2010):

نارمانجا نهف فهکولینا ل دیار بهکر ل وهلاتی تورکیا هاتیبه نهجامدان، زانینا کاریگریا فیربوونا تیکهل بو د دهستکهنفتی قوتابین نامادهی د بابتهی زیندمهوزانن دا و ناراستهیی نهوان

دهربارهی بکار هینانا نینتهرنیتن د فیربوونیدا، فهکولهران دیز ایینا نیمچهی نهزموننگهری بکار هینا.

بو بدستهقه هینانا نارمانجان، فهکولهران دوو نالاف بهر هفکرن، یا نیکی تاقیکرنا دهستکهنفتی خواندنن کو (40) برکه بو، و یا دووی پیقهری ناراستهیی بو.

فهکولهران قوتابخانهکا نامادهی هملیزارت، و سهملهک کو (107) قوتابی بوون، ب همرمهکی لسهر دوو گروپان دابهشکرن گروپی نهزموننگهری و گروپی کونترولکار. و

همهسنگی دناقهر قوتابین گروپان د چنند گوراواندا کرد.

پشتی تمامبوونا نهزمونن کو وهرزهکی خواندنن فهکیشای، و نالاف پراکتیککرن و داتا دهرهینان، و سهردهریا ناماری ب تاقیکرنا تایی (T.test) دگهل کر. نهجامان دیار کر کو

جیوازییا ماناداریا نامارهی دناقهر ناهندن نمرهین قوتابین همدوو گروپاندا همیه د پراکتیکرنا پاشی یا تاقیکرنا خواندنن و پیقهری ناراستهیی و د بهرژوهندیا قوتابین گروپی

نهزموننگهری بیدا. (yapici & Akbayin, 2010) ژ (الشکعه، 2016: 35-36) هاتیبه و مرگرتن.

2. فهکولینا (الدیرشوی، 2019):

نارمانجا نهف فهکولینا ل دهوک - ل همریما کوردستانا عیراق هاتیبه نهجامدان، زانینا کاریگریا بکار هینانا ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل بو د دهستکهنفتی قوتابین پولا

یازدی ویزمی دبابهتی جوگرافی دا و لبرمانا پیزانینان ل دهف
نهوان، فهکولهری دیزایینا نیمچهی نهزمونگهری بکار هینا.

فهکولهری ب شئویهکی نهنقهست قوتابخانا نامادهیا
(ناواز) یا سسر ب ریقههبریا پهرودا گشتی یا دهوک
ههلبزارت، و ب شئویهکی ههرمهکی دوو هوبه ژ ههلبزارتن،
سهملهک (47) قوتابی بوون، و ب ههمانی شئویهی دابهشکرن
سسر دوو گروپان نهزمونگهری (20) قوتابی و کونترولکار
(27) قوتابی بوون، و ههفسهنگی دناقهرا قوتابین گروپان د
گور اوئی (ژی ب مانگان، ناستی خواندنا دهیک و بابان، و پیزانین
بهری بین بابهتی نهزمون- نمرهیین و مرزی نیکی، و بیرتیژی)
کرد.

بؤ بدهستههینانا نارمانجان، فهکولهری تاقیکرنهکا دهستههفتی
خواندنئ کو (30) برگه بوو بهرههفکر، و خسهلستین
سایکومتری بؤ نالافی دهر هینا.

پشتی تمامبوونا نهزمونئی، فهکولهری نالاف پراکتیکرن و
داتا دهر هینان، و سسردهریبا نامارهیی ب تاقیکرنا تایی
(T.test) دگهل کر، نهنجامان دیار کر کو جیاوازیبا ماناداریبا
نامارهیی دناقهرا ناهندئ نمرهیین قوتابین ههر دوو گروپاندا
ههیه د تاقیکرنا دهستههفتی خواندنئ و لبرمانا پیزانینان دا د
بهرژوهندیا قوتابین گروپئی نهزمونگهری
دا.(الدیرشوی، 2019: 271).

**تهومرئ دووئ: فهکولینین گریدای ب ستراتیجیهتا
فیربوونا بهروفاژی:**

1. فهکولینا (جاد الله، 2014):

نهف فهکولینه ل عهمان ل وهلاتئ نهدن هاتیه نهنجامان،
نارمانج ژی زانینا کاریگهریبا شیوازی ستراتیجیهتا فیربوونا
بهروفاژی بوو د دهستههفتی قوتابین قوناغا بنهرمتی د زانستی
دا و پالدهری بؤ فیربوونی. فهکولهری دیزایینا نیمچهی
نهزمونگهری بکار هینا.

فهکولهری ب شئویهکی نهنقهست قوتابخانهکا بنهرمتی
ههلبزارت، سهملهک کو (187) قوتابی بوون، ب شئویهکی
ههرمهکی دابهشکرن ل سسر سئ گروپان نهزمونگهری نیکی
(56) قوتابی و نهزمونگهری دووئ (64) قوتابی و
کونترولکار (67) قوتابی بوون، و ههفسهنگی دناقهرا قوتابین
ههر سئ گروپان د چند گور اوندا کرد.

پشتی تمامبوونا نهزمونئی کو وهرزهکی خواندنئ فهکشای، و
نالاف پراکتیکرن و داتا دهر هینان، و سسردهریبا ناماری ب
تاقیکرنا (Way ANOVA-2) دگهل کر، نهنجامان دیار کر،
کو شیوازی ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژی کارتیکنهکا باش
ههیه د بلندکرنا ناستی قوتابین و گهشهپیدانا پالدهری بؤ
فیربوونی ل دهف نهوان.(جاد الله، 2014: ح-ط).

فهکولینا (الغامدی، 2017):

نهف فهکولینه ل باژیروئ (طائف) ل وهلاتئ سعودیه هاتیه
نهنجامان. نارمانج ژی زانینا کاریگهریبا بکارنینانا
ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژی بوو د گهشهکرنا چاپووکین
فیربوونا خویتمی و دهستههفتی خواندنئ د بابهتی کومهلایهتی و
نیشتمانی ل دهف قوتابین ناستی نیکی ژ فیرکرنا نامادهیی،

فهکولهری دیزایینا نیمچهی نهزمونگهری ب دوو گروپین
ههفسهنگ بکار هینا.

فهکولهری ب شئویهکی نهنقهست قوتابخانهکا نامادهیی
ههلبزارت، سهملهک (72) قوتابی بوون، ب شئویهکی
ههرمهکی ل سسر دوو گروپان دابهشکرن گروپی
نهزمونگهری و گروپئی کونترولکار، و ههفسهنگی دناقهرا
قوتابین گروپان د چند گور اوندا کرد.

بؤ بدهستههینانا نارمانجان، فهکولهری دوو نالاف بهرههفکر،
یا نیکی تاقیکرنا دهستههفتی و یا دووئ پیقههری چاپووکین
فیرکرنا خویتمی.

پشتی تمامبوونا نهزمونئی، فهکولهری نالاف پراکتیکرن و
داتا دهر هینان، و سسردهریبا نامارهیی ب تاقیکرنا تایی
(T.test) بؤ دوو سهملین سهربخو دگهل کر، نهنجامان دیار
کر کو جیاوازیبا ماناداریبا نامارهیی دناقهرا ناهندئ نمرهیین
قوتابین ههر دوو گروپاندا ههیه د بهرژوهندیا قوتابین گروپی
فیربوونا بهروفاژی.(الغامدی، 2017: ب).

**مهفاهه رگرتن ژ فهکولینین بهری: فهکولهران گهلهک مفا ژ
فهکولینین بهری وهرگرتینه ژ نهوان:**

دهستنیشانکرنا ناریشا فهکولینی و نارمانج و گریمانین
فهکولینی.

پیناسین زاراقان و لایهین تیووری و ژیدهرین پهیوهندار ب
نهفی فهکولینی فه.

شیوازی داربژتتا تاقیکرنا و چهوانیا داربژتتا برکین تاقیکرنئ
و ههلبزارتتا پرسیارین گونجای، و دانانا پلانین وانهگوتئی.
- هویین ناماری.

پشکا سینی

ریباز و کریارین فهکولینی

نیک: ریبازا فهکولینی:

ریبازا نهزمونئی، گورانکاریهکی ب نهنقهست و ریکوپیکه
بؤ مرجهین دیاریگری بؤ واقیعهکی، یان دیاردهکا بابهتی
فهکولینی، کو نهنجامین نهف گورینا ب سسر نهفی واقیعی یان
دیاردیئ دهیت، بهرچاف بیت و دهیتته سهرنجدان. (عبیدات و
عدهس و عبدالحق، 2005: 310).

فهکولهران پشت ب ریبازا نهزمونئی بهست، ژ بهر کو دگهل
سروشئی فهکولینی دگونجیت.

دوو: دیزایینا نهزمونگهری:

پیدقیه لسهر فهکولهری پیش ههر فهکولینهکی نهنجام بدهت،
دیزایینا نهزمونگهری یا گونجایی ههلبزیریت ژبؤ دهرنننانا
نهنجامین دروست ژ گریمانین فهکولینی.(فان دالین، 2007:
398)، فهکولهران پشت بهستن لسهر دیزایینا نیمچه نهزمونئی،
نهزمونگهریبا گروپین ههفسهنگ ب تاقیکرنا پاشیئ کریبه، کو
دگهل فی فهکولینی دگونجیت ژبؤ جیههجیکرنا نارمانج و
گریمانین وئ. نهف دیزاینه ژ سئ گروپان پیکدهیت، دوو ژ وان
نهزمونگهریبه و یا دی دبیته کونترولگری. ل گروپئی
نهزمونگهری نیکی قوتابین وئ بابهتی ریزمانا کوردی ل
دویف فیربوونا تیکهل دخوین و ل گروپئی نهزمونگهری
دووئ، قوتابین وئ ههمان بابهت ل دویف فیربوونا بهروفاژی

دخوین و یا دی گروپ کونترولکاره، ئهوی قوتابین وئ هممان بابت ب ریکا بهرلهاف یان ناسایی دخوین. و تاقیکرنا پاشی بؤ گوروی کارتیکراو (دهستگهفتی خواندنن)، وهکی دهیلکارییا ژماره (1) دا دیار:

گروپ	گوروی سهرهخو	تاقیکرنا پاشی
نهموننگهریا نیک	فیریونا تیکهل	-دهستگهفتی خواندنن
نهموننگهریا دووئ	فیریونا بهروفاژی	
کونترولکار	ریکا ناسایی	

هیلکارییا ژماره (1)

دیزاینی نهموننگهرییا فهکولینی

ئهنقهست هملیزارتن، ئهوی ئامادهیا (کوماته یا کچان) و ئامادهیا (شاناز یا کچان).

فهکولهران ب شیوهکی ههرمهکی ساده ئامادهیهک بؤ همدو گروپین نهموننگهری و ئامادهیهک بؤ گروپ کونترولکار هملیزارتن، ئامادهیا (کوماته یا کچان) بویه گروپین نهموننگهری، هممان ئامادهیا پوئین دهی ویزه دی دوو هوبه بوون و ب شیوهکی ههرمهکی هوبهک بؤ گروپ نهموننگهریی نیک، کو هوبا (أ) و هژمارا قوتابین وئ (36) بوون، و ب هممان شیوه هوبهک بؤ گروپ نهموننگهریی دووئ کو هوبا (ب) و هژمارا قوتابین وئ (36) بوون، و ئامادهیا (شاناز یا کچان) بویه گروپ کونترولکار، پوئین دهی ویزهیی تیدا (2) هوبه بوون و ب هممان شیوه هوبهک بؤ گروپ کونترولکار هملیزارت کو هوبا (أ) بوو و هژمارا قوتابین وئ (41) قوتابی بوون.

پاشان فهکولهران ژ بؤ مهبهستا فهکولینی: قوتابین نه سرکهفتی بین سالا خواندنن (2020-2021) بین همدو گروپان دوبرنیکستن ژلابی ئامارهفه کو هژمارا وان (15) قوتابی ژ گروپ نهموننگهریی نیک بوون و (6) قوتابی ژ گروپ نهموننگهریی دووئ و (11) قوتابی ل گروپ کونترولکار بوون. وهکی دخشتهی ژماره (1) دا دیار:

خشتهی ژماره (1)

سهمیلا فهکولینی

قوتابخانه	هوبه	گروپ	ژمارا قوتابیان	ژمارا قوتابین دوبرنیکستی	ژمارا دوماهیا قوتابیان
کوماته یا کچان	أ	نهموننگهریا نیک	36	15	21
کوماته یا کچان	ب	نهموننگهریا دووئ	36	6	30
شاناز یا کچان	أ	کونترولکار	41	11	30
سهرجهم			113	32	81

چار: ههفسهنگی د ناقهرا قوتابین گروپان:

1. تهمنی قوتابیان ب ههیف:

پهیری (16.396)، و ناهندی تهمنی قوتابین گروپ نهموننگهریی دووئ (194.933) و لادهری پهیر (15.083)، و بی گروپ کونترولکار (191.267) و لادهری پهیر (9.688) به.

ژبؤ دهستگهئینانا ههفسهنگی دناقهرا قوتابین گروپاندا لیهی ئهفی گوراوندا، فهکولهران تاقیکرنا شروفهکرنا جیاوازا نیک ل (ANOVA) بکارئینابه. (التل و اخرون، 2006: 363)،

کومه لا فهکولینی، ههمی تاکهکسان یان تشتان یان کسان بخوئه دگریت، ئهوی بابهتین ئاریشا فهکولینی بیکدهیتن و فهکولر همولدهت دهرنئجامین فهکولینی لسه وان بگهشتینت. (البطش، و ابو زینه، 2007: 97).

کومه لا فهکولینی بریتیه ژ قوتابین کچ بین پولا دهی ئامادهیا ل قوتابخانهیین ئامادهیا/ دواناوندی بین ویزهیی بین سپندههییان ل پهرومردا قهزا سیمیلی بؤ سالا خواندنن (2021-2022) کو ژمارا ئهوان (3319) قوتابینه ل (6) قوتابخانین ئامادهیا/ دواناوندی بین کچان دا .

سهمیلا فهکولینی:

سهمیل دهیته نیاسین کو پشکهکه ژ کومه لا فهکولینی کو ب ریکهکا زانستی یا ریکهستی ژ ههمی توخم و یهکهیین کوملی دهیته هملیزارتن، و ب ریزهیهکا دهست نیشانگری. کو هملگرا هممان ساخلمت یان تابهتمهئین ههفشک بن و ژبؤ جیهجیکرنا ئارمانجین فهکولینی کاردکمت. (الجوری، 2011: 12). ئهفی فهکولینی پندقی ب دوو قوتابخانهیین ئامادهیا/ دواناوندی ههیه، کو ژمارا هوبهیین پولا دهی ژ دوو هوبهیان کیمتر نهیبت. فهکولهران دوو قوتابخانهیین ئامادهیین نیزیکی نیک ب

نهجام دهرکت، کو نرخي (F) بی دهرکتی (1.414) یه و جیاوازیین مانادارییا ناماری دناقبره نافعندی ژمیری قوتابیین کیمتره ژ نرخي خشتهی (3.184) د ناستی ده لاتا (0.05)، وپلا نازادیی (2-78) یه. نهفمزی وی چندی دگه هینیت کو خشتهی ژماره (2) نهفی چندی دیار دکت:

خشتهی (2)

نهجامین شروفه کرنا جیاوازیی بو قوتابیین گروپان دگورای و تهمنیدا

ژیدهری جیاوازیی	پلا نازادیی	کوی دوو جاییان	نافهندی کوی دوو جاییان	نرخي F	ده لالت دناستی 0.05
دناقبره گروپاندا	2	532.870	266.435	دهرکتی	مانادار نینه
دناف گروپاندا	78	14696.019	188.411	1.414	3.184
کو	80	15228.889			

2. پیزانیین بهری لسهر بابتهین د نهزمونیئا دهینه خواندن:

ژ بو بدستهئینانا ههفسهنگی دناقبره قوتابیین گروپاندا د فی گوراییدا، فهکولهران تاقیکرنا شروفه کرنا جیاوازییا نیک لا (ANOVA) بکارئینا، ژ نهجامان دیار بو کو نرخي (F) بی دهرکتی (0.200) یه و کیمتره ژ نرخي وی بی خشتهی (3.184) د ناستی ده لالتا (0.05)، وپلا نازادیی (2-78)، نهفمزی وی چندی دگه هینیت کو جیاوازیین مانادارییا ناماری دناقبره نافعنده نمرهین قوتابیین همرسی گروپاندا نینه، واته قوتابیین همرسی گروپ د فی گوراییدا د ههفسهنگن. و نهجام ل خشتهی (3) د دیارن:

ب مهرما زانینا ناستی پیزانیین بهری ل سهر بابتهین د نهزمونیئا ل دهف قوتابیین همرسی گروپین فهکولینی دا دهینه خواندن، فهکولهران تاقیکرنهکا (20) بهندی ژ دوو برساران کو ژ جورئ (ههلبژارتن ژ گهلهکا) و (راست وخهلت) پیک هاتبوو بهره فکر، وپشتی تاقیکرن ب قوتابیین همرسی گروپان هاتیه نهجامدان. و پشتی راسته کرنی نهجام دهرکت کو نافعندا نمرین قوتابیین گروپی نهزمونگهریی نیکی (6.714) ولادهری بیقه (1.230) ه، وگروپی نهزمونگهریی دووی (6.800) و لادهری بیقه (1.648)، و بی کونترولکار (6.567) و لادهری بیقه (1.357) نمره بوون.

خشتهی (3)

نهجامین شروفه کرنا جیاوازیی بین گورای پیزانیین بهری لسهر بابتهین د نهزمونیئا دهینه خواندن لدهف قوتابیین همرسی گروپان

ژیدهری جیاوازیی	پلا نازادیی	کوی دوو جاییان	نافهندی کوی دوو جاییان	نرخي F	ده لالت دناستی 0.05
دناقبره گروپاندا	2	0.832	0.416	دهرکتی	مانادار نینه
دناف گروپاندا	78	162.452	2.083	0.200	3.184
کو	80	163.284			

3. زیرهکی:

ژ بو بدستهئینانا ههفسهنگی دناقبره قوتابیین همرسی گروپاندا د فی گوراییدا، فهکولهری تاقیکرنا شروفه کرنا جیاوازییا نیک لا (ANOVA) بکارئینا، ژ نهجامان دیار بو کو نرخي (F) بی دهرکتی (0.129) یه و کیمتره ژ نرخي وی بی خشتهی (3.184) د ناستی ده لالتا (0.05)، وپلا نازادیی (2-78)، نهفمزی وی چندی دگه هینیت کو جیاوازیین مانادارییا ناماری دناقبره نافعنده نمرهین قوتابیین همرسی گروپاندا نینه، واته قوتابیین همرسی گروپ د فی گوراییدا د ههفسهنگن و نهجام ل خشتهی (4) دیارن:

پشتی کو فهکولهران تاقیکرنا (رافن-Raven) ی بو ریز بهندکرین لیدیکدا یا کو بو ژینگههی عیراقی هاتیه گونجاندن و تهفتین کرن*. (الدباغ و آخرون، 1983: 21-31) ل سهر قوتابیین همرسی گروپان بجهئینای، و پاشان نمره دهرئینان، دهرکت کو نافعندا ژمیرییا زیرهکی بی گروپی نهزمونگهریی نیکی (29.619) ولادهری بیقه (6.756) ه، وگروپی نهزمونگهریی دووی (29.933) ولادهری بیقه (10.779)، و بی کونترولکار (28.700) ولادهری بیقه (10.232) نمره بوون.

* تاقیکرن (60) برگیین وینه کری ب خوفه دگریت کو نمرین نهوی د ناقبره (سفر-60) نمرمیاندایه

خشتهين (4)

نهجامين شروفهكرنا جياوازي بين گؤراوي زيرهكبي لدهف قوتابيين ههرسي گؤپاندا

دهلالهت دناستي 0.05	نرخي F		ناقهندي كؤين دووجاييان	كؤين دووجاييان	پلا نازاديين	ژيدهري جياوازي
	دهركهتي	خشتهيي				
مانادار نينه			12.119	24.239	2	دناقهرا گؤپاندا
	3.184	0.129	93.835	7319.119	78	دناف گؤپاندا
				7343.358	80	كؤ

4. نمرهين قوتابيين بين سالا بوريدا د بابهتي زمان و نهدهب كورديدا:

ژبو بدهستقهينانا ههقسهنگي دنابهرا قوتابيين ههرسي گؤپاندا د في گؤراويدا، فهكولري تاقيكرنا شروفهكرنا جياوازي نيك لا (ANOVA) بكار نينا، و ژ نهجامان ديار بوو نخي (F) يي دهركهتي (0.524) يه و كيمتره ژنرخي وي بي خشتهيي (3.184) د ناستي دهلالهتا (0.05)، وپلا نازاديين (2-78)، نهفهزي وي چندي دگههينيت كو جياوازيين ماناداريا ناماري دنابهرا ناقهنده نمرهين قوتابيين ههرسي گؤپاندا نينه، واته ههرسي گؤپان د في گؤراويدا دههقسهنگن. و نهجام ههروهك د خشتهين (5) دا ديار:

فهكولهران نمرهين قوتابيين ههرسي گؤپان ژ كارگيريا نامادهين نومان وهرگرتن، پاشي ناقهندا ژميريا نمرهين نومان دهرهينا، دهركهت كو ناقهندا ژميريا يي گؤپي نهزمونگهريي نيكي (65.886) ولادهرئ پيفهر (9.669) ه، وگروپي نهزمونگهريي دووي (68.067) و لادهرئ پيفهر (8.762)، ويي كونترولكار (68.677) و لادهرئ پيفهري (10.949) نمره بوون.

خشتهين (5)

نهجامين شروفهكرنا جياوازي بين گؤراوي نمرين قوتابيين ههرسي گؤپين فهكولين بين سالا بوريدا د بابهتي زمان ونهدهبي كورديدا

دهلالهت دناستي 0.05	نرخي F		ناقهندي كؤين دووجاييان	كؤين دووجاييان	پلا نازاديين	ژيدهري جياوازي
	دهركهتي	خشتهيي				
مانادار نينه			50.857	101.714	2	دناقهرا گؤپاندا
	3.184	0.524	97.096	7573.506	78	دناف گؤپاندا
				7675.220	80	كؤ

5. ناستين خواندنا دايك و بابين قوتابيان: ا. ناستي خواندنا داكين قوتابيان:

(2007: 252)، د نهجاماندا دياربوو كو نخي دهركهفتي (3.459) يه، ژنرخي خشتهيي كو (9.488) يه كيمتره ل ناستي ماناداري (0.05) ب پلا نازاديين (4)، نهفهزي وي چندي دگههينيت كو جياوازي ماناداريا ناماري دنابهرا قوتابيين ههرسي گؤپاندا نينه، نانكو ههرسي گؤپان ب ههقسهنگي د ناستي خواندنا داكاندا دهنيته هژمارتن، ههروهك د خشتين ژماره (6) دا ديار.

فهكولهران ناستي خواندنا داكين قوتابيين ههرسي گؤپان ژ فورمين قوتابيان ل نامادهين وان، و ب پرسپاركرن ژ قوتابيان بخو پيداكرن، ژبو سهردهريكرني ل گهل زانياريان، فهكولهران كاي دووجايي (Q2) بكار نينا (المغربي،

خشتهين ژماره (6)

نهجامين تاقيكرنا كاي دووجايي بو جياوازي د ناستي خواندنا داكين قوتابيين ههرسي گؤپاندا

ماناداري ل ناستي (0.05)	نرخي كاي دووجا		كوم	نافجي و پيههل	سهرهتايي	نهخويندهوار دخوينيت و دنفيسيت	گروپ
	دهركهتي	خشتهيي					
مانادار نينه			21	5	8	8	نهزمونگهريي نيكي
	9.488	3.459	30	12	6	12	نهزمونگهريي دووي
			30	7	9	14	كونترولكار

ب. ناستی خواندنا بابین قوتابیان:

نهنجاماندا دیاربوو کو نرخی دهرکفتی (0.796) یه، نرخی خشتهبی کو (9.488) یه کیمتره ل ناستی ماناداری (0.05) ب پلا نازادیی (4)، نهفژی وئ چهندی دگههینیت کو جیاوارییا مانادارییا ناماری دنافهرا همرسی گروپاندا نینه، نانکو قوتابیین همرسی گروپ ب ههفسهنگی د ناستی خواندنا باباندا دهئته هژمارتن، همرهک دختستین ژماره (7) دا دیار:

فکولهران ناستی خواندنا بابین قوتابیین همرسی گروپان ژ فورمین قوتابیان ل نامادهیین وان، و ب پرسپارکرن ژ قوتابیان بخو پیداکرن، ژبو سهردهریکرنی ل گهل زانباریان فکولهری کای دوو جایی (Q²) بکارننبايه، د

خشتهبی ژماره (7)

نهنجامین تاقیکرنا کای دوو جایی بو جیاواریین د ناستی خواندنا بابین قوتابیین همرسی گروپاندا

ماناداری ل ناستی (0.05)	نرخی کایی دوو جایی		کوم	نامادهبی و پنههل	سهرتایی و نافچی	نهنخویندهوار دخوینیت و دنفیسیت	گروپ
	خشتهبی	دهرکفتی					
مانادار نینه			21	6	10	5	نهموونگهرین نیکی
	9.488	0.796	30	8	16	6	نهموونگهرین دووی
			30	5	16	9	کونترولکار

پینج: کونترولکرنا گورویین کارتیگرهین نه نهموونی:

هرچهند فکولهری هافسهنگی دنافهرا قوتابیین گروپان نهنجامدا، لی ب فهر دیت کو کونترولا نهو فاکترو گورواوه بکمت کو نهگهره کارتیگرنی بکمه سهر دروستتیا ناوهوه و دهرقیما نهموونی، و ب نهفی شیوهی لخورای:

ا- دروستتیا نافخو:

هندهک فاکتور همنه دبیت ل گهل گورویین کارتیگر، کارتیگرنی ل سهر گورویین کارتیگر بکمن کو پیندقیه ل دویف پینچوونی بهینه بنلایهکرن، نهوژی

1- جیاواریین ههلبزارتنا قوتابیین سهمیلی:

2- بارودوخین نهموونی و رویدانین وئ:

3- وهرار و گهشهکرن:

4- فهقهتیان ژ خواندننی یان نامادهنهبوون:

5- نالافین پیقانی:

ب- دروستتیا دهرقه یا نهموونی:

فکولهران ل دویف شیان و پینچوونی کارتیگرنا نهوان هوکاران بی لایه کر یان کیمکر، کو نهوژی نهفین ل خوارینه: **1- تیکهلییا کارتیگرنا گوروی سهربهخو ل گهل لایهنگرییا ههلبزارتنی:**

خشتهبی ژماره (8)

دابشکرنا وانیهین ریزمانا کوردی یین حهفتی ل سهر گروپین فکولینی

روژ	نهموونگهری نیکی	نهموونگهری دووی	کونترولکار
سئ شهمب	8:40 – 8:00	9:20 – 8:40	10:10 – 9:30
چار شهمب	10:50 – 10:10	10:10 – 9:30	9:20 – 8:40

فکولینی پندقی ب سهر ههفکرنا نهفین لخورای ههیه:

ا. دهستنیاشانکرنا بابتهین فکولینی:

فکولهران ل سنوری فکولیننیدا، ناماز ه ب سهر بابتهین ل ماوی نهمووننیدا دهئنه خواندن، دا بوو لقری بابته و لاپهرین همر بابتهکی ل خشتهبی ژماره (9) لخورایدا دهستنیاشان دکمت:

ج- جهی خواندننی: جهی خواندننی ژ هول و کهلوپهلین د نافدا یین همرسی گروپان وهکی نیکیبون.

ح- ماوی نهموونی: ماوی نهموونی بو قوتابیین همرسی گروپان وهک نیک و د نیک دهمدابوو، کو ل ریکهفتی (9/21 2021/ تا 2022/1/ 5) بهردوام بوو.

شاهس: پیندقیین فکولینی Research needs:

خشتهبی ژماره (9)

بابهتین دماوئ نهزمونئیدا دهینه خواندن لاپهرین نهوان

ژ	بابهت	لاپهر
1.	نامرازئ بانگکرنئ	11-8
2.	نامرازئ لیکدەر	16-12
3.	جهناقئ لیکدەر	22-17
4.	رستیا ناوئته	26-23
5.	دروستکرنا ناقئ واتایی	31-27
6.	ههفاناقئ ژمارهیی بنجی	40-32
7.	ههفاناقئ ژمارهیی- ریکخستن	47-41
8.	ههفاناقئ ژمارهیی- کهرتی	53-48

بهرچاف وهرگرتن، ب نهقی شیوهی پلان بهر ههف بوون و هاتنه پسهسدکرن.

حهفت: نالافین فهکولینی Research tools

1. تافیکرنا دهستکهفتی خواندنئ: Testing academic achievement

پشتی کو فهکولهران بابهتیین د نهزمونئیدا دهینه خواندن، دهستنیشانکرن و نامانجین رهفتاری لدویف ناستیین دیارگری بو بابهتان دارئتن، رابوو ب بهر ههفکرنا تافیکرنا دهستکهفتی خواندنئ لدویف نهفان ریکاران:

بهر ههفکرنا نهخشی تافیکرنی: Preparing the map for the test

مبهست ژ نهخشی تافیکرنی دابهشکرنا بهندین تافیکرنییه لدویف ریژا گرینگیا بابته و نامانجان (ملحم، 2012: 215) و فهکولهرئ نهخشی تافیکرنی ل دویف پینگاقین ل خوارئ بهر ههفکرنییه:
 ا.دهر نینانا ریژا گرنگی یا ناقهروکی ب نهقی رهنگی :
 ژمارا دهمژمترین بابتهی

$$\text{ریژا گرنگی یا ناقهروکی} = \frac{\text{ژمارا گشتی}}{100} \times 100$$

دهمژمترین بابتهان

ب. دهر نینانا ریژا گرنگی یا نامانجین رهفتاری ل ههر ناستهکی دا ب نهقی رهنگی ل خوارئ:

ژمارا

نامانجین رهفتاری ل ههر ناستهکی دا

$$\text{ریژا گرنگی یا نامانجین رهفتاری د ههر ناستهکیدا} = \frac{\text{ژمارا گشتی}}{100} \times 100$$

ژمارا گشتی یا نامانجین رهفتاری

ا. نارمانجین رهفتاری Behavioral aims - goals

فهکولهران نامانجین رهفتاری بو بابتهتین خواندنئ نهوین بو نهزمونئ هاتینه دیارکرن ل دویف چار ناستین دهستپیکی یی پولینکرنا (بلوم- Bloom) ی دیبای زانینیدا دارئتن کو ژمارا نهوان (65) نامانج بوون، (17) نامانج د ناستی بیرهینانیدا، (19) نامانج د ناستی تیگههشتنتی دا، (19) نامانج د ناستی پراکتیکرنیدا، (10) نامانج د ناستی شروفهکرنی دا.

ب مهردما پشت راستبوون ژ دروستیا دارئتن نامانجان و پولینکرنا نهوان ب سهر ناستاندا، فهکولهران لیستا نامانجان و ناقهروک رادهستی لیژنهکا تاییهتمهند ل زمانئ کوردی و پهرومرده و دهر و ناسی کریه و فهکولهرئ بیروبوچوون و تیبنین نهوان ل بهرچاف وهرگرتن و پشت ب ریژا (80%) و پیهل وهک پنهق بو پسهسدکرنا ههر نامانجهکی بهست، نهوژی ل دویف هاوکیشا (جی کوهر - J.cooper). (الوکیل والمقی، 2007: 236). و ل ژیر نهقی چهندي (60) نامانجان نهف ریژه و پترژی بدهستقائینان کو بو ههر ناستهکی ل دویف نیک (16) (17) (18) (9) نامانج بخوفه گرتیه و (5) نامانج هاتنه لادان ژ بهر کو نهف ریژه و پتر بدهستخوفه نه نینان.

ب. پیلانین وانهگوتنی Plans for teaching

بو بهر ههفکرنا پلانین وانهگوتنی (بو ههرسی ریکان) فهکولهران بهرئ خودابه هندهک نهدهیات و پلانین وانهگوتنی بین هندهک فهکولینین بهرئ ب تاییهتی نهوین د نهقی فهکولینیدا هاتینه دهستنیشانکرن. ههروهسا پینگاقین گوتنا بابتهی ل دویف ههر ریکهکی ژ نهوان ریکان، دانوساندن ل گهل هندهک ماموستایین بابتهی ریژمانئ نهوین بو پولا دههئ دبیزن دهر باره ی چاوانییا گوتنی ب ریکا بهربه لاق**† هاتینه نهجامدان. لهورا ل ژیر روناھیا نهقی چهندي، فهکولهرئ ل دویف ههر ریکهکی (8) پلان بهر ههفکریه، بو ههر ریکهکی پلانک نیشا لیژنهکا تاییهتمهند د بواری زمانئ کوردی و پهرومرده و دهر و ناسی دایه و فهکولهرئ بیروبوچونین نهوان

2. م. عماد رمجان سمو / نامادهی گهل کا کچان / پهروهردا سی میل

3. م. سگهان نعمان عمر / نامادهی مسیری کا کچان / پهروهردا سی میل

*† ماموستایین زمانئ کوردی نهف بهرئ زانه بوون:

1. م. مهباد حامد مصغفی / نامادهی کومه کا کچان / پهروهردا سی میل

ژمارا بهندان د همر شانكيدا = ريژا گرنكي يا نافهر وكي
 x ريژا گرنكي يا نارمانجين رفتاري x ژمارا گشتي يا بهندين
 تافيكړني. (الروسان واخرون , 1992: 51) .

(الحريري, 2007 : 79).
 پ. دياركرنا ژمارا بهندين تافيكړني :

ج. ديزايبينكرنا نهخشي تافيكړني :
 ل دويف پينگافين ل سهرى، فهكولهرئ نهخشي تافيكړني
 ديزايبين كريبه، همر وهكى ديار دخشتهين ژماره (10) دا .

فهكولهران (35) بهند بو تافيكړني دهستنيشانكرن كو
 ژمارهكا گونجايه دگهل جوړئ بابعت و ناستئ قونابين نهفي
 يوئ ل دويف ههندهك فهكولينين بهرئ .

ت. دهستنيشانكرنا ژمارا بهندين تافيكړني د شانهيين
 نهخشي تافيكړني دا، كو ب في شيوهى ديار دبببت:

**خشتهين ژماره (10)
 نهخشي تافيكړني**

كوم %100	ژمارا دهمژميرا				ژمارا دهمژميرا	ژمارا دهمژميرا
	شروفهكرن ./15	پراكتيك ./30	تيگه هشتن 28.33 ./	بيرهينان ./ 26.67		
6	1	2	1	2	2	نامرازئ بانگكرني
4	(1) 0.52	1.05	(1)0.99	(1) 0.93	./10	
6	1	2	1	2	3	نامرازئ لينكدر
5	(1) 0.78	1.57 (2)	1.48	1.40	./15	
7	1	3	1	2	2	جهنافئ لينكدر
4	(1) 0.52	1.05	(1)0.99	(1)0.93	./10	
7	2	3	1	1	2	رستهيا ناويته
4	(1) 0.52	1.05	(1)0.99	(1)0.93	./10	
9	1	2	2	4	2	دروستكرنا نافئ واتايي
4	(1)0.52	1.05	(1)0.99	(1)0.93	./10	
9	1	2	4	2	3	ههفالنافي ژمارهين بنجي
5	(1)0.78	1.57 (2)	1.48	1.40	./15	
9	1	2	5	1	3	ههفالنافي ژمارهين- ريخستن
4	(1)0.78	*1.57	1.48	1.40	./15	
7	1	2	2	2	3	ههفالنافي ژمارهين- كهرتي
5	(1) 0.78	(2)1.57	1.48	1.40	./15	
60	9	18	17	16	20	
35	8	11	8	8	./100	

- بهندين تافيكړني ژلايئ زمان و دارشتئ فه د دروست بن و
 يا رووهن ببببت.
 - ژ ناستين داخواز كرى بن (بيرهينان - تيگه هشتن - پراكتيك-
 شروفهكرن).
 - همر بهندهك چار گوراوا بخوفه دگريت ژ بو كيمكرنا
 تخمينكرني.

ج. بهر ههفكرنا بهندين تافيكړني: **Preparing test items:**
 ل بهر روهايا كردارين بهرئ، فهكولهران تافيكړنهك ژ
 (35) بهندان ددو جوړ پرسياران دا بهر ههفكر، پرسيارا نيكي
 ژ جوړئ هملبژارتنا ژ گهلهكا بو، (22) بهند بوون، و پرسيارا
 دووئ ژ جوړئ راست و خهلمت (13) بهندبوون.
 فهكولهران د دارشتنا بهندين تافيكړني دا، چافديري يا قان خالين
 ل خواري كريبه:

ناستې زحمهتیی یا بهندین تاقیکرنی ب ناستهکی پهسندکری دهیته هژمارتن نهگمر دناقیهرا (0.20-0.80) دا بو (النبهان، 2004: 193). ژ بهر نهقی چهندهی ناستی ب زحمهتیی ههمی بهندین تاقیکرنی ب ناستی پهسند دهیته هژمارتن.

• هیزا ژیکجوداییا بهندین تاقیکرنی: The discriminating power of the test

مههست ژ هیزا ژیکجوداکرنا بهندان نهوه کو شیانین ژ یکجودایی دناقیهرا گروپین جیاوازا دهیته (الزبود و علیان، 2005: 129). وپشتی فهکولهرا هیزا ژیکجودایی بو بهندین تاقیکرنی دهرئینا، دهنجاماندا دیار کر کو هیز دکهفیه دناقیهرا (0.33-0.48) دا چونکو هیزا ژیکجودایی (0.30) و پنهمل بیت بهندین تاقیکرنی ب پهسند دهیته هژمارتن. (ابو علام، 2005: 330). لهوما ههمی بهندین تاقیکرنی هیزا ژیکجودایی ههیه.

• کاراییا بژاردهیین شاش:

مههست ژ ههیونا کاراییا بژاردهیین شاش د تاقیکرنا ههلیژارتندا نهوه کو نهو قوتابیین بهرسقی نزانن بهری نهوان بکهفیه بژاردهیین شاش و هزرکمن نهو بژارده درستن، دهمی ژمارا نهوان د گروپی ژیریدا پتر بیت ژ ژمارا نهوان د گروپی سهریدا، نهو بژارده ب بژاردهیهکی کارا دهیته هژمارتن (العزوی، 2007: 83).

هههچهنده هیزا ژیکجودایی و هک پیقههک بو پیقانا شیانین بهندین تاقیکرنی ل سهر جوداکرنا یین باش و نهباش دهیته بکارئینان، بهلی بهندین ههلیژارتندی ب تتی ب بژاردهیی درسته دگریدایینه، چونکی پندقیه ههه بژاردهیهکی شاش یی سهرنج راکیش بیت و بهرسقا دروست ل بهر قوتابیان بهرزه بکهت، نهگمر نهو بژاردهیی شاش یی و هسا نهیبت دئ هیته لادان یان راستههکرن (دوران، 1985: 126-127). ههروهسا بژاردهیی شاش باش و سهرنجراکیش دهیته هژمارتن، دهمی ژمارا نهوان کهسین بهرسقا ههلیژارتین ل گروپی ژیریدا ژ ژمارا نهوان یین بهرسقا دایه ل گروپی سهری پتر بیت و جیاوازی دناقیهرا وندا ژ (5%) کیتر نهیبت. (الظاهر و تمرجیان و عبدالهادی، 1999: 91)

وپشتی فهکولهرا بهرسقین ههردوو گروپین سهری و ژیری هژمارتن، دیاربوو کو قوتابیین گروپی ژیری نهوین بژاردهیین شاش ههلیژارتین ژ ژمارا قوتابیین گروپی سهری پتربوون و ریژا جیاوازی ژ (5%) پتربوو. نهقه نهوی چهندهی دگههینیت کو ههه بژاردهیهکی شاش د ههمی بهنداندا باش و سهرنجراکیش بوون.

• روھنی و دهمی تاقیکرنی:

بو فهکولهرا دیار بوو کو ههمی بهندین تاقیکرنی دروهنن، (40) خولهک ژ ی و هک دم بو بهرسقدانی ل سهر تاقیکرنی باشه. نهگورپیا تاقیکرنی:

ژ بو دهرئخستا نهگورپیا تاقیکرنی، فهکولهرا هاکیتسا (کیودر - ریتشاردسون K-R20) ی بکارئینا (الکبیس، 2007: 205-206) کو هاکیتسهکه بو تاقیکرنین بابتهی یین پیقانا ناستی گونجابه واته بو نهوان تاقیکرنان یاگونجابه، یین کو بهرسقین قوتابیان نمر (1) یان (چنه) و هردگرن (علام، 2006: 99). وپشتی سهردهری ل گهل بهرسقین (سهمپلا شروفهکرنا بهندین تاقیکرنی) هاتیه کرن کو (54) بهرسقا بوون، نهنجامان دیارکر کو نرخ نهگورپی (0.90)، کو

- جهی گورای دروست ب شیوهیهکی هههههکی دناق ههلیژارتندا هاتیه دانان.

- بو قوتابیان ژلایی ناستی وان یی میشکی و دهمیقه یی گونجایی بیت.

گورای دگهل برسرای د گونجایی بیت و نیک ژ نهوان چار گورای ندا بهرسقا دروسته.

پاشان فهکولهرا تاقیکرن را دهستی لیژنهکا بسپوران د بورای ریژمان کوردی و پهروهده و دهر ووناسی کردکو بیروبوچونین خو ل سهر دهر بېرن، بشت ب ریژا (80%) و پنهمل بهست و هک پیقه بو پهسندکرنا ههه

* فهکولهرا ژمارهیین پشتی فاریز، واته (0.57) نهکرنه ژمارهکا تهواو، داکو ههژمارا بهندان ژ سیه و بینا نهیورت.

بهندهکی ژ بهندین تاقیکرنی وپشتی ریژا رازیبون ل سهر ههه بهندهکی ژ (35) بهندین تاقیکرنی دهرئخست، دیاربوو کو ریژا ههمی بهندان ژ ریژا سهری پتره و نهو تیبیینن تاییهت ب لایهیی زمان و دارشنقیه ژ ی بهرچاف و هرگرتن.

• دروستیا تاقیکرنی:

مههست ژ دروستیا تاقیکرنی، پیقانا تاقیکرنا وی تشتی یه نهوا بو هاتیه دانان و چ تشتین دی نه پیقت. (ملحم، 2000: 273).

فهکولهرا پشت ب دوو جور دروستیی بهست، دروستییا بهرچاف و دروستییا ناقهروکی، نهقی شیوهیی لخوازی:

أ. دروستییا بهرچاف: فهکولهری نهف جوره دروستییه جهئینا دهمی تاقیکرن رادهستی لیژنهکا تاییهتمهند کری، و ریژا وان ب (80%) و پنهمل بو رازیبون ل سهر بهندان دانا، ههروهکی بهس یا لی هاتیه کرن.

ب. دروستییا ناقهروکی: نهوژی ب ریکا وان کردارین کو فهکولهری پیرابوی ژ دارشتنا نارمانجین رهوشتی و بهرههفکرنا نهخشی تاقیکرنی، ههروهسا نامادهکرنا بهندین تاقیکرنی لهر روناها وان، و دهرئینانا ناستی زحمهتیی بهندان و هیزا ژیکجودایی و کاراییا بژاردهیین شاش.

• شروفهکرنا ناماری بو بهندین تاقیکرنی

ژبو مههستا زانینا ناستی ب زحمهتیی بهندان و هیزا ژیکجودایی و کاراییا بژاردهیین شاش و دهمی پندقی بو بهرسقدانی، فهکولهری تاقیکرن ل سهر (100) قوتابیینت پولا دهی یین نامادهیا (مسیریک یا کچان، گهل یا کچان) جهئینا کو نهف بابته و هرگرتینه، پاشی فهکولهرا بهرسقین نهوان راستههکرن و نمرین نهوان ژ بلندترین نمره بو نزمترین نمره ریژکرن، باشی ریژا (27%) ژ بلندترین نمره و ریژا (27%) ژ نزمترین نمره و هرگرتن، ل دویفدا ناستی بزحمهتیی بهندین تاقیکرنی و هیزا ژیکجودایی و کاراییا بژاردهیین شاش ب فی رنگی دهرئخست:

• ناستی زحمهتیی بهندین تاقیکرنی

ناستی بزحمهتیی ناماژ ددهته ریژا سهدی یا وان قوتابیین بهرسقین دروست ل سهر بهندین تاقیکرنی داین (الظاهر و تمرجیان و عبدالهادی، 1999: 128) بو زانینا نهقی ناستی، فهکولهری ناستی بزحمهتیی بو ههه بهندهکی ژ بهندین تاقیکرنی دهرئینا و دهنجاماندا دیارکر کو ناستی زحمهتیی یی بهندین تاقیکرنی دکهفیه دناقیهرا (0.42-0.79)، و ژ بهرکو

نہوژی بو نگورین نرخهکی باشه
 پراسیاراندا (هلبزارتن ژ گلهکان و راست و خهلت) بو
 پراکتیکرنی بهر ههقبوو و فہکولہرئ کللیکا بهرسفین دروست
 ل ژیر ئەفی چەندی، تاقیکرنی شیوہیی دو ماہیی وەرگرت ژ
 (35) بہندان پیکدہیت، پستی ئەوان کریاران، تاقیکرن د دوو
 ل دویف ناستان دیار دکەت:

خستہین ژماره (11)

ژمارا بہندین تاقیکرنی ل دویف ناست و نارمانجان

ژماره	ژمارا بہندین تاقیکرنی ژماره	ناست
8	ث: 2 / (13-10-8-3-2)	بیرہینان
8	ث: 2 / (11-6-4-1)	تیگہ ہشتن
11	ث: 2 / (12-9-7-5)	پراکتیک
8	ث: 2 / (-)	شروفہکرن
35	سەرچمہ	

8. هاوکیشا (کیودر-رینشار دسون-K.R-20):
9. هاوکیشا دووجاییا ئینا (η^2):
10. هاوکیشا قہبارئ کار تیکرنی (f) بو تاقیکرنا شروفہکرنا جیاوازییا (ف):

پشکا چارئ

بہرچافکرنا نہنجامان و گہنگہشہ ل سہر کرن

بہرچافکرنا نہنجامان:

گریمانا سہرہکی:

جوداھییا مانادارییا نامارہیی ل ناستی (0.05) دا د دستکەفتی قوتابیان دبابتی ریزمانا کوردیدا نینہ دنافہرا نافہندی نمرہیین قوتابیین گروپی ئەزمونگہریی ئیکئ ئەوین بابەت ل دویف ستراتیجیہتا فیربوونا تیکہل وەرگرتی. و نافہندی نمرہیین قوتابیین گروپی ئەزمونگہریی دوویدا ئەوین بابەت ل دویف ستراتیجیہتا فیربوونا بہر و فازی وەرگرتی، و نافہندی نمرہیین قوتابیین گروپی کونترولکار ئەوین ہمان بابەت ب ریکا بہر بہ لاف وەرگرتی.

بو زانینا دروستیا ئەفی گریمانی، فہکولہرئ نافہندی ژمیری ولادہرئ پپھری بین نمرہیین قوتابیین ہر سہی گروپین فہکولینئ دەرہینان ہر و ہکو د خستہیی ژماره (12) دا دیار:

ہہشت: پراکتیکرن و راستہکرنا نالافی فہکولین:

پراکتیکرنا نالافی:

فہکولہران بہرئ حەفتیہکی قوتابیین گروپان روژ و دەمی تاقیکرنی، ناگہ ہدار کردبوون. تاقیکرنا دەستکەفتی خواندنی:

فہکولہران تاقیکرنا دەستکەفتی خواندنی ل روژا سیئ شەمی ریکەفتی 2022/1/4 د ئیک دەمدا و ب ہاریکارییا ماموستایین بابەتی ل سہر قوتابیین ہر سہی گروپان نہنجامدا.

راستہکرنا نالافان:

- تاقیکرنا دەستکەفتی خواندنی:

فہکولہران بہر سقین قوتابیان د تاقیکرنا دەستکەفتیدا، ب پشت بہستن ل سہر ئەوئ نموونا راستہکرنا یا ژ لایئ ئەویقہ ہاتیہ نامادەکرنا راستہکرنا، بو ہەر بہر سقہکا درست (1) نمرہ دابی و بو بہر سقا شاش یان ہیلایی یان نہدیار (چنہ) دایی. و ب ئەفی چەندی، نزمترین نمر تاقیکرنی (چنہ) بو و بلندترین نمرہ ژی (35) نمرہ بوو.

نہ ہ: **ہوین نامارہی:**

1. تاقیکرنا جوداییا ئیک لا (ANOVA):
2. تاقیکرنا شیفیہ:
3. کای دووجایی (کا) (chi-square):
4. هاوکیشا (j-cooper):
5. ناستی ب زحمەتیا بہندان:
6. ہیزا ژیکجودایی:
7. هاوکیشا کار اییا بزار دەیین شاش:

خستہین ژماره (12)

نافہندی ژمیری و ولادہرئ پپھری بین نمرہیین قوتابیین ہر سہی گروپین فہکولینئ دتاقیکرنا دەستکەفتی دا

گروپ	ژمارا قوتابیان	نافہندی ژمیری	ولادہرئ پپھری
نہزمونگہریا ئیکئ	21	33.048	1.284
نہزمونگہریا دووئ	30	29.500	3.071
کونترولکار	30	20.868	3.277

بۆ زانینا ده لاتا نامارهی یا نهغی جیاوازی، فمکولمران تاقیکرنا شروفهکرنا جوداییا نیک لا (One-Way ANOVA) لاسر قان نافعندا پراکتیککر و نهجماغ نهوبوو ههرومکو د خستهی ژماره (13) دا دیار:

خستهی ژماره (13)

نهجماغین شروفهکرنا جوداییا نیک لا بۆ جیاوازی دناقبهرا نافعندئ نمرهیین قوتابیین ههرسی گروپین فمکولینی د تاقیکرنا دهستهکفتیدا

ژندهری جودایی	پلا نازادین	کۆین دووجاییان	نافهندئ کۆین دووجاییان	نرخن F	دهلالهت دانستی
دناقبهرا گروپاندا	2	2080.081	1040.040		0.05
دناغ گروپاندا	78	617.919	7.922	3.184	دهلالهتا ماناداری ههیه
کۆ	80	2698.000			

ژبو سهلماندا ههرسی گریمانین لقی بین سهر بقی گریمانان سهر مکیفه، فمکولمران تاقیکرنا شیفیه (Scheffe) یا پاشی بۆ بهراوردکرنی بکارهینا، (Frguson, 1981, p 234)، نهجماغ نهوبوو ههرومکو د خستهی ژماره (14) دا دیار.

ژ نهجماغمان دیار دبیت کو نرخي (F- فای) یی دهرکمتی (131.284) ه، پتره ژ نرخي خستهی (3.184) د ناستی دهلالهتی (0.05) ب پلا نازادین (2-78)، نهغهژی وی چهندئ دگههینیت کو جیاوازیین ماناداریین نامارهی دناقبهرا نافعندئ نمرهیین قوتابیین ههرسی گروپین فمکولینی د دهستهکفتی دا ههه. ب نهغی چهندئ گریمانان سهرکی یا نیکئ دهینته رهدکرن و یا جهگر (بهدیله) دهینته پهسهندکرن.

خستهی ژماره (14)

نهجماغین تاقیکرنا شیفیه بۆ بهراوردین دناقبهرا نافعندئ نمرهیین قوتابیین ههرسی گروپاندا د دهستهکفتیدا

گروپ	نافهندئ ژمیری	گروپین نهزمونگهرا نیکی	گروپین نهزمونگهرا دووی	گروپین کونترولکار
		33.048	29.500	20.867
نهزمونگهرا نیکی	33.048	-----	19.882	234.139
نهزمونگهرا دووی	29.500	-----	-----	156.913
کونترولکار	20.867	-----	-----	-----

گریمانان لقی یا نیکئ:

جوداهییا مانادارییا نامارهی ل ناستی (0.05) دا د دهستهکفتی قوتابیان د بابهتی ریزمانا کوردیدا نینه دناقبهرا نافعندئ نمرهیین قوتابیین گروپی نهزمونگهریی دووی نهوین بابهت ل دویف ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژی وهرگرتی و نافعندئ نمرهیین قوتابیین گروپین کونترولکار نهوین ههمان بابهت ب ریکا بهربهلاف وهرگرتی.

جوداهییا مانادارییا نامارهی ل ناستی (0.05) دا د دهستهکفتی قوتابیان د بابهتی ریزمانا کوردیدا نینه دناقبهرا نافعندئ نمرهیین قوتابیین گروپی نهزمونگهریی نیکی نهوین بابهت ل دویف ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل وهرگرتی و نافعندا نمرهیین قوتابیین گروپین کونترولکار نهوین ههمان بابهت ب ریکا بهربهلاف وهرگرتی.

دخستهی ژماره (14) دیار دبیت، کو نرخي شیفیه یی دهرکمتی دناقبهرا گروپی نهزمونگهریی دووی و گروپین کونترولکار (156.913) یه، کوپتره ژ نرخي شیفیه یی حهرج (6.368)، نهغهژی وی چهندئ دگههینیت کو جیاوازییا مانادارییا نامارهی دناقبهرا نافعندئ نمرهیین قوتابیین ههردوو گروپاندا ههیه و د بهرژموهندیا گروپی نهزمونگهریی دووی، لهورا گریمانان دووی دهینته رهدکرن و گریمانان جهگر (بهدیله) دهینته بهسهندکرن واته دهستهکفتی قوتابیین بابهتی ریزمانا کوردی ل دویف فیربوونا بهروفاژی وهرگرتی پتره و باشتره ژ دهستهکفتی قوتابیین ههمان بابهت ب ریکا بهربهلاف وهرگرتی.

ژ خستهی (14) دیار دبیت، کو نرخي شیفیه یی دهرکمتی دناقبهرا گروپی نهزمونگهریی نیکی و گروپین کونترولکاردا (234.139) ه، کو پتره ژ نرخي شیفیه یی حهرج (6.368)*، نهغهژی وی چهندئ دگههینیت کو جیاوازییا مانادارییا نامارهی دناقبهرا نافعندئ نمرهیین قوتابیین ههردوو گروپاندا ههیه و د بهرژموهندیا گروپی نهزمونگهریی نیکی، لهورا نهغ گریمانان لقی دهینته رهدکرن و گریمانان جهگر (بهدیله) دهینته پهسهندکرن. واته دهستهکفتی قوتابیین بابهتی ریزمانا کوردی ل دویف فیربوونا تیکهل وهرگرتی، پتر و باشتره ژ دهستهکفتی قوتابیین ههمان بابهت ل دویف ریکا بهربهلاف وهرگرتی.

گریمانان لقی یا دووی:

گريمانا لقي يا سين:

فېر بوونا بهر و قازى و هر گرتى، باشته و بهلگه داريا نامارهي، ل قوتابين ههمان بابته ب ريكا ناسايى و هر گرتى.

هندهك نهدهياتين نامارهي و مسا ديين، كو بهلگه داريا ماناداريا نامارهي بو ديار كرنا جياوازيى دناقهرا ناهندى نمرهين گروپين فهكولينى د همر گؤراومكى دا بيت، هوى رامانى نادهت، كو فهكولم بته پشتهستى ل سمر نهفى بهلگه داريا نامارهي بكهت بو زانينا هوريبا نهفى جياوازيى و كار يگه ريبا گؤراوى سمر بهخو يا كرى ل سمر گؤراوى كار تيكر او. ژ بهر نهفى چنده گرنه فهكولم بهلگه داريا دى بين نامارهي بكار بينت بو سمر دهر يكرن ل گهل نرخى جياوازيى، و هكو دهر نينا ماناداريا كردهين (قهبارى كار يگه ريبا). واته سمره راي ماناداريا نامارهي، فسه نرخى كردهي بوقهبارى كار يگه ريبا (قهبارى جياوازيى) بهيته دهر نينا دمى، كو نرخى نامارهي مانادار دبيت. (بدوى، 2018: 436). ژ بهر كو قهبارى كار يگه ريبا لايهنى تهمامك ره بو ماناداريا نامارهي. (الدردير، 2006: 76).

بو بهر اور دكرنا نرخى قهبارى كار يگه ريبا ل گهل ناستهكى پيقره يى دا، ژيدهرين تايهت نامازى ددهنه هندى، كو همر چنده نرخى قهبارى مهن و موجه بيت، كار يگه ريبا زورتر و كار اتره. ناستين پيقره يى بين (η^2) و (F)، همرهكو دخشتهين ژماره (15) دا ديار:

$$* \text{نرخى شيطيه يى حمرج} = \text{نرخى (F) يى خشته يى } x \text{ نامارا طرونان} - 1 = 3.184 \times 3 - 1 = 6.368$$

خشتهين ژماره (15)

ناستى پيقره يى بين (η^2) و (F)

قهبارى كار يگه ريبا			نالافى كار هاتى
مهن	ناقجى	بجويك	
0.14	0.06	0.01	η^2
-0.40 - پنهلم	0.39-0.25	0.24-0.1	F

(عفانه، 2000: 38) و (جرادات و جوده، 2005: 22).

بو زانينا قهبارى كار يگه ريبا فهكولم نرخى (η^2) و (F) دهر نينا، نهجم نهو بوو همرهكو دخشتهين ژماره (16) دا ديار:

خشتهين ژماره (16)

نرخى (F) بين دهر كهتى دشر و فهكرنا جياوازيى نيك لا و (η^2) و (F) و قهبارى كار يگه ريبا

قهبارى كار يگه ريبا	نرخى (F)	نرخى (η^2)	نرخى (F)
مهن	1.834	0.771	131.284

جياوازيى ماناداريا نامارهي دناقهرا ناهندى نمرهين قوتابين همرسى گروپين فهكولينى ههيه د دهستكهفتى بابته ريزمانا كورديدا د بهر ژوهنديا قوتابين گروپى نهزمونگه ريبا نيكي و نهزمونگه ريبا دويدا، و دناقهرا ناهندى نمرهين قوتابين نهزمونگه ريبا نيكي و نهزمونگه ريبا دويدا ههيه د بهر ژوهنديا قوتابين نهزمونگه ريبا نيكي دا.

د نهجمين خشتهين ل سهريدا ديار دبيت، كو قهبارى كار يگه ريبا يى مهن بوو، نهفه هوى چنده دكه هينيت، كو بكار نينا فېر بوونا تيكل كار يگه ريبه كا مهن د دهستكهفتى قوتابين بو بابته ريزمانا كورديدا ب بهر اور دكرن ل گهل فېر بوونا بهر و قازيدا و فېر بوونا بهر به لاقدا ههجوو، نهفه زى پالشتيا هوى نهجمى دكهت هوى كو فهكولم گه هشتين دخشتهين ژماره (13 و 14) دا يى بهرى نوكه ديار، كو

3. د فیربوونا بهروفاژیدا ماموستای دهم پتر هه، داکو بشنیت گوهداریا پرسیار و روونکرین قوتابیان بکمت لدور وی تشتی ئهوان گوهلپووی یان ل مال دیتی یان لیگهریان لسهر کری، ئەف چهنده ژى دبیته نهگهري دهملمههاندبوونا پیزانینن نهوان و یا هاریکاره، کو نهو بشنن بو دهمهکي دریزتر فان پیزانینان ب پاریزن، نانکو لدهف خو هه لگرن.

4. فیربوونا بهروفاژى ژ بکارهینانین چالاکه، ئهوان هاریکاریا قوتابی لسهر فیربوونا خویهتی دکهن، چونکو خویهتی سهربهخویا قوتابی دهمی تیگههه ب ریکا هوکارین جوراوجور وه کو (فیدیو، وین دیتر) بین گوهلپوونئ و بینئ ناشکرا دکمت، نهوژى ب هژمارتنا قوتابی تهوهرى پرؤسیسا فیرکرنئ و قوتابی ب پشکداری دکمت.

پشکا پینجی:

ئیک: دهرنهجام: ل بهر روناھیا نهجامین فهکولینئ، فهکولهران گههشتیه نهفان دهرنهجامان:

1. بکارهینانا ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل د گوتنا بابته ریزمانا کوردیدا بو قوتابیین کچ بین پولا دههئ نامادهی، کاریگهریهکا ئهیرنی و دیار د دستکفقی خواندنئ ل هممهبری ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى و ریکا ئاساییا بهربلاف یا هه.

2. بکارهینانا ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى د گوتنا بابته ریزمانا کوردیدا بو قوتابیین کچ بین پولا دههئ نامادهی باشترو کارایه د دستکفقی خواندنئ ل هممهبری ریکا ئاساییا بهربلاف. 3. د شیاندايه ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل و ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى د گوتنا بابته ریزمانا کوردی دا بو قوتابیین کچ بین پولا دههئ نامادهی ل قوتابخانهیین نامادهی ل هه رنما کوردستانئ بهیته بکارهینان.

دوو: راسپارده: ل بهر روناھیا نهجام و دهرنهجامین فهکولینئ، فهکولهران نهفان راسپاردین خوارئ بهرچاف دکمت:

1. رابوونا ریفههیرییا مهشق و راهینانئ ل پهرومردا گشتی یا پاریزگهها دهوک، د ماوهی چالاکیین خودا، ب مهشقدانا ماموستایین زمانئ کوردی بین قوناغا نامادهی ل سهر بکارهینانا ستراتیجیهتین نوئ و کارا، ژ ئهوانژى ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل و ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى د دهمی گوتنا بابته ریزمانیدا.

2. رابوونا ماموستایین زمانئ کوردی بین نامادهی ب گشتی و ریفههیرییا هوپین فیرکرنئ ل پهرومردا گشتی یا پاریزگهها دهوک ب تابهتی، ب پهیداکرن و بهرهفکرنا هوپین جوراوجورین فیرکرن و فیربوونئ گریدایئ بابتهتین زمان و ئهدهی کوردی، ژ ئهوانژى بین تابهت ب ریزمانیقه.

3. دانان ستراتیجیهتین فیربوونا تیکهل و فیربوونا بهروفاژى د ناف بابتهئ پرؤگرام و ریکین وانگوتنا زمانئ کوردی د بهرنامهی خواندنا پشکین کولیزین پهرومردئ و پهرومردا بنیات ژ پخمت راهینان قوتابیان ل سهر بکارهینانئ د وانگوتنیدا پشتی دهرچوونئ.

سین: پیشنیار: بو گهشهکرنا گوتنا بابتهئ ریزمانا کوردی، فهکولهران نهجامدانا نهفان فهکولینان پیشنیاردکمت:

1. فهکولینهک لدور بکارهینانا ستراتیجیهتین فیربوونا تیکهل و فیربوونا بهروفاژى د لقین دی بین زمان و ئهدهی کوردیدا قوناغا نامادهییدا.

نهف نهجامه ژى - ب شیوهیهکي گشتی- دگونجن دگهل نهجامین فهکولینین بهرئ. نهوین گههشتیه هندئ کو ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل د دستکفقی قوتابیان د نهف بابتهتین نهزمون ل سهر هاتینه کرنئ، کارا و کاریگرن.

گهنگهشهکرنا نهجامان:

ئیک: نهجامین گریدای ب ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل د (دهستکفقی)دا:

د خشتههین ژماره (14، 16) دا دیاربوو کو ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل، باشترو کاراتر و کاریگهریهکا مهزن، د دستکفقی خواندنئ ههبوو ب بهراوردکرن ب ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى و ریکا ئاساییا بهربلاف.

فمکولهر کاریگهرییا ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل د دستکفقی، بو ئهفان نهگهر و هوکاین لخورئ، دزقرینت:

1. فیربوونا تیکهل گرنگیب جورا و جوربوون و هممهههنگیا ژیدهرین فیربوونئ ددهت، ب ریکا کومپووتهری و تورا نهنترنیئ ب تیکهلکرن د گهل ریکین وانگوتنی بین جیاواز، ب شیوهیهکي رویی ب رویی، وهک گهنگهشه و کارکرنا ب ههفکاری.

2. ستراتیجیهتا فیربوونا تیکهل، ژینگهههکي ژ خوشی و ئارهزوویا خاندنئ دناف هولئ دا بهرههف دکمت، ههروسا هممهههنگیا چالاکیین فیرکرنئ (وینه و پارچهیین فیدیوی، پاورپوینت و دنگ) بوویه هوکاری نافراندنا ژینگهههکا فیرکرنئ یا تهمام و پری نازرینهران، کو پشکداری د باشتکرنا فیربوونا واندا دکهن، زیدهباری ههلوهشاندنا روتینا روژانه بین بیزاری پهیداکهن، نهوئ د فیربوونا ئاساییا دا دهیته بکارهینان.

3. قوتابی د فیربوونا تیکهل دا، ل دوپف لهزاتیا خو یا خودی وشیانین خو و تیکرایئ بجهینانا وی یا خودی فیردیبت.

4. د نهفئ ستراتیجیهتیدا، قوتابی تهوهرئ فیربوونئ به و ل دوپف رینما و پلانین پیدقین ماموستای بو پرؤسا فیرکرنئ، بهشداریا کارا تیدا دکمت، کو نهفئژى ناستئ زیده دکمت و ئارهزوویا باشترو پتر فیربوونئ لدهف نهوئ گهشه دبیت.

دوو: نهجامین گریدای ب ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى د (دهستکفقی):

د نهجامئ د خشتههین ژماره (14) دا دیاره کو ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى کاریگهریهکا ئهیرنی و کارا ههیه د دستکفقی خواندنیدا ل هممهبری ریکا ئاساییا یا بهربلاف، نهفئژى بو چهند هوکارو نهگهران دزقریت، ژ نهوان:

1. ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى ماموستا گهلهک هوپین فیرکرنئ بین پیشکفقی و گریدای ب تهکنولوژیقه و تورا نهنترنیئ ژ بو پیشکیشکرنا بابتهئ خواندنئ بو قوتابیان بکاردینیت و قوتابی گهلهک ئارهزوو لسهر نهفان هوپین فیرکرنئ یا ههیه د نهجامدا پرؤسیسا فیربوونئ بو قوتابیان ژ بو وهرگرتنا پیزانینان ئاسان دکمت.

2. ستراتیجیهتا فیربوونا بهروفاژى دهرهفنا گهنگههشئ و دان وستاندن دناقههرا ماموستای و قوتابی پهیدا دکمت، بیگومان نهف چهنده هههه هاریکارییا قوتابی دکمت، کو نهو تشتی خواندی و نهو پرسیار و تیبیننن تومارکیرن باشترو تیبیگههیت و بو ماوهیهکي دریز بمینته د هزارا نهویدا و نهفئژى وهدکمت، کو قوتابی پتر ههست ب گرنگییا نافهروکا بابتهئ خواندنئ بکمت و پتر باوهری ب شیانین خو دینیت.

2. فهكولينهك دهر بارهه كاريگهرييا بكار هينانا ستراتيجهيتين فيربوونا تيكله و فيربوونا بهرفوازي د كشهكرنا زيبرهكيبا زمانى ل دهف قوتابيين نامادهبيدا.

ژيدير

ژيدير ب زمانى كوردى:

نهمهد، زوزان حسمن (2021). كاريگهرييا پينكه بكارهينانا ستراتيجهيتا (Hill- Climbing) و (Concept maps) د گوتنا بابيهتن ريزمانا كورديدا ل سهر وهركرتنا تيگههان و كشهكرنا پالدهري عهقلى ل دهف قوتابيين پولا دهه نامادهبي، كوليزا پهروردا بنيات- دهوك، همرنما كوردستانى - عيراق.

سليمان، روزان محمهد قهسيم (2008). كارتكرنا بكارهينانا ريكنن فيربوونا بههفكارى و نهخشين چهمكن ل سهر ناستن قوتابيين كچ بين پولا نيكن نافنجى د بابيهتن ريزمانا كورديدا و روكارين نهوان دهر بارهه بابيهتن، ناما ماستهري، زانكوبا دهوك، كوليزا پهروردي- دهوك، همرنما كوردستانى - عيراق.

عبداللا، ژوان دلشاد (2008). دانانى بهرنامهيهك بق فيركردنى ريزمانى كوردى به پني ستراتيجهيتي نهخشههيهي چهك و كاريگهري له سهر دهستهوتى خويندنى خويندكارانى پولى چوارهمى نامادهبي، نامهى ماستر، زانكوى كويه، كوليزى زانسته كومهلايهتيهكان، هوليئر، همرنما كوردستانى- عيراق.

ژيدير ب زمانى عهريهه:

ابراهيم، وليد يوسف (2007-ابريل). اثر استخدام التعليم المدمج في التحصيل المعرفي للطلاب المعلمين بكلية التربية لمقرر تكنولوجيا التعليم ومهاراتهم في توظيف الوسائل التعليمية واتجاهاتهم نحو المتحدثات التكنولوجية التعليمية، مجلة الجمعية المصرية لتكنولوجيا التعليم، العدد(17)، المجلد(2)، ص (57-3).

ابو الريش. الهام حرب (2013). فاعلية برنامج قائم على التعليم المدمج في تحصيل طالبات الصف العاشر في النحو والاتجاه نحوه في غزة، رسالة ماجستير غير منشورة، الجامعة الاسلامية- غزة.

ابو علام، رجاء محمود(2005). تقويم التعلم. دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة و عمان- الاردن.

بدوي، عبير علي احمد (2018). مقارنة طرق قياس حجم الأثر لبعض الأساليب الإحصائية مع أحجام عينات مختلفة. مجلة البحث العلمي في التربية، العدد التاسع عشر، كلية التربية- جامعة ام القرى- المملكة العربية السعودية.

البطش، محمد وليد، و ابو زينة، فريد كامل (2007). مناهج البحث العلمي تصميم البحث والتحليل الإحصائي. دار المسيرة للنشر، عمان.

التل، سعيد واخرون (2006). الاحصاء في البحث العلمي (ط.1)، عمان- جامعة عمان العربية للدراسات العليا: دتر المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة.

جاد الله، زياد احمد حسين (2014). اثر نمطي استراتيجيية التعلم المعكوس في تحصيل طلبة المرحلة الاساسية في العلوم و دافعيتهم نحوها.

الجورى، حسين محمد جواد (2011). منهجية البحث العلمي مدخل بناء المهارات البحثية. دار الصفا للنشر والتوزيع، عمان.

جرادات، ضرار، وجودة، ماجد (2005/29 - 21/11). قوة الاختيار الاحصائي وحجم الاثر وحجم العينة للدراسات المنشورة في مجلة أبحاث اليرموك -سلسلة العلوم الانسانية والاجتماعية. المجلة الاردنية في العلوم التربوية، مجلد1، عدد1.

الحريرى، رافدة عمر (2007). التقويم التربوي الشامل للمؤسسة المدرسية. (ط.1) دار الفكر للنشر والتوزيع، عمان.

الدباغ، فخرى (1983). اختيار المصفوفات المتتابعة المقنتة للعراقيين. جامعة الموصل: الموصل.

الدريبر، عبدالمنعم احمد (2006). الاحصاء البارامترى واللابارامترى في اختبار فروض البحوث النفسية والتربوية والاجتماعية. عالم الكتب، القاهرة.

الدليمي، طة علي حسين، والدليمي، كامل محمود نجم(2004). اساليب حديثة في تدريس قواعد اللغة العربية. (ط.1)، دار الشروق للنشر والتوزيع عمان_ الاردن.

دوران، رودنى (1985). اساسيات القياس والتقويم في تدريس العلوم. (ترجمة محمد سعيد صباريني واخرون). دار الامل للنشر والتوزيع: اربد.

الديرشوى، عبدالمهيمن عبدالحكيم (2019). اثر استراتيجيية التعلم المدمج على التحصيل الدراسي واستبقاء المعلومات لدى طالبات الصف الحادي عشر الادبي في مادة الجغرافية بمركز محافظة دهوك/العراق، دراسات، العلوم التربوية، المجلد 46، العدد 1، ملحق 1.

الروسان، سليم سلامة واخرون (1992). مبادئ القياس والتقويم وتطبيقاتها التربوية والنفسية (ط.1)، المطابع التعاونية، عمان.

الريماوي، فراس ثروت (2014). اثر استخدام التعلم المدمج في تدريس اللغة الانجليزية على التحصيل المباشر والمؤجل لدى طلاب الصف السادس الاساسي في محافظة عمان، رسالة ماجستير، جامعة الشرق الاوسط، عمان- الاردن.

زقوت، محمد شحادة (2013). المرشد في تدريس اللغة العربية، (ط. 3) مكتبة الطالب الجامعي: فلسطين.

الزويد، نادر فهمي، و عليان، هشام عامر (2005). مبادئ القياس والتقويم في التربية (ط.3). دار الفكر للنشر والتوزيع، عمان.

الساعدي، علاء لفته (2012). فاعلية نموذج التحري الجمعي في تحصيل طلاب الرابع الادبي في مادة قواعد اللغة العربية، رسالة ماجستير، جامعة المستنصرية، كلية التربية، بغداد، العراق.

السبيعي، علي رسام هاجد، القباطي، علي عبدالله احمد (2 تموز- 2020). واقع استخدام التعلم المدمج من وجهة نظر مطلبي ومعلمات اللغة العربية في تدريس طلاب المرحلة الابتدائية. AJSP. المجلة العربية للنشر العلمي، العدد 21.

سليمان، مروة سليمان احمد (2019 -وفمبر). نمطا التعلم المعكوس (تقليد/ تدريس أقران) وأثرها في تنمية الاداء التدريسي لدى طلاب الدبلوم العام نظام العامين. المجلد الخامس والعشرين، العدد ، ج 4.

شريبر، ميسر ناصر عيد (2017). فاعلية توظيف بيئية تعليمية قائمة على الصف المقلوب في تنمية النحو والاتجاه نحوه لدى طالبات الصف التاسع الاساسي بغزة، رسالة ماجستير، الجامعة الاسلامية - غزة - كلية التربية.

الشكعة، هناء مصطفى فارس (2016). اثر استراتيجيية التعلم المدمج و التعلم المعكوس في تحصيل طلبة الصف السابع في مادة العلوم و مقدار احتفاظهم بالتعلم، رسالة ماجستير، جامعة الشرق الاوسط- كلية العلوم التربوي- قسم الادارة والمناهج.

الشهوان، عروبة محمد حامد (2014). اثر التعلم المدمج في التحصيل المباشر والتفكير التأملي لطالبات الصف الاول ثانوي في مادة نظم المعلومات الإدارية، رسالة ماجستير، كلية العلوم التربوية، جامعة الشرق الاوسط.

صلاح الدين، محمود (2006). القياس والتقويم التربوي، أسسه، وتطبيقاته، وتوجيهاته المعاصرة، دار الفكر العربي: القاهرة.

الظاهر، زكريا محمد، تمرجيان، جاكين، عبدالهادي، جودت عزت، والمنيزل، عبدالله (1999). مبادئ القياس والتقويم في التربية. دار الثقافة للنشر والتوزيع، عمان.

عبد اللطيف، هبة يونس احمد (2018). فاعلية استخدام استراتيجيية التعلم بالفصل المقلوب في تنمية بعض مهارات ادارة المقررات

- الكبيسي، عبدالواحد (2007). القياس والتقويم تجديداً ومناقشات. دار جرير للنشر والتوزيع، عمان.
- المغربي، كامل محمد (2007). اساليب البحث العلمي (ط.1). دار الثقافة للنشر والتوزيع، عمان.
- ملحم، سامي محمد (2000). القياس والتقويم في التربية وعلم النفس (ط.1). دار المسيرة للنشر والتوزيع، عمان.
- ملحم، سامي محمد (2012). القياس والتقويم في التربية وعلم النفس (ط.6). دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة، عمان.
- النبهان، موسى (2004). أساسيات القياس في العلوم السلوكية. دار الشروق للنشر والتوزيع، عمان.
- الهاسمي، عبدالرحمن والعزاوي، فائزة محمد (2007). المنهج والاقتصاد المعرفي، الطبعة الثانية، دار المسيرة، عمان.
- Brame, C. (2013). Flipping the classroom. Retrieved on September, 2nd, 2015, from <http://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/flipping-the-classroom>.
- Bergman, J.& Sams, A. (2012). Flip your classroom: Reach every Student in every class every day. New York, NY: **International society for technology in education**.
- Ferguson, George A. (1981), **Statistical Analysis in Psychology and Education**, 5th ed, London, Mc Graw- hill
- Graham, C. (2006). **Blended Learning System Definition, Current Trends, and Future Direction**, The Handbook of Blended Learning. USA: Brigham Young University.
- YAPICI, I. Umit; Akbayin, Hasan(2010). “The effect of blended learning model on high school students’ biology achievement and on their attitudes towards the internet. **The Turkish Online Journal of Educational Technology**.(1)2, 2288-237.
- الالكترونية لدى معلمي الحاسب الالى بالمرحلة الإعدادية، رسالة ماجستير، جامعة طنطا- كلية التربية النوعية.
- عبيدات، ذوقان وعدس، عبدالرحمن و عبدالحق، كايد (2005). البحث العلمي: مفهومه وادواته واساليبه، عمان -الاردن: دار الفكر للنشر.
- العزاوي، رحيم يونس كرو (2007). المنهل في العلوم التربوية: القياس والتقويم في العملية التدريسية. دار دجلة للنشر والتوزيع، عمان.
- عفانة، عزو (2000). حجم التأثير واستخداماته في الكشف عن مصداقية النتائج في البحوث التربوية والنفسية. العدد الثالث، مجلة البحوث والدراسات التربوية الفلسطينية (بيرسا).
- علام، صلاح الدين محمود (2006). الاختبارات والمقاييس التربوية والنفسية. دار الفكر للنشر والتوزيع، عمان.
- الغامدي، مها بنت سعيد بن غرم الله (2017). فاعلية استخدام استراتيجية التعلم المقلوب في تنمية مهارات التعلم الذاتي والتحصيل الدراسي في مقرر الدراسات الاجتماعية والوطنية لطالبات المستوى الاول بالتعليم الثانوي في مدينة الطائف، رسالة ماجستير، جامعة ام القرى - كلية التربية قسم المناهج وطرق التدريس
- فان دالين، ديوبولد ب (2007). مناهج البحث في التربية وعلم النفس. (ترجمة محمد نبيل نوفل، سليمان الخضرى الشيخ، طلعت منصور غبريال). مكتبة الانجلو المصرية، القاهرة.
- الفتلى، سماح عبدالكريم عباس وعبدالمظفر، نضال عيسى (2019). فاعلية استراتيجيتى تسلق الهضبة ومثلت الاستماع في تحصيل مادة المختبر التعليمي لدى طلبة المرحلة الرابعة في قسم الفيزياء. مجلة كلية التربية الاساسية للعلوم التربوية والنفسية، جامعة بابل، العدد(43)، (1577-1537)، العراق.
- الفتي، عبدالله ابراهيم (2011). التعليم المدمج التصميم. الوسائط المتعدد. التفكير الابتكاري، دار الثقافة، عمان.
- فليح، نورالدين حيدر(2019). فاعلية برنامج تعليمي على وفق نظرية العبء المعرفي في تحصيل مادة قواعد اللغة العربية وتنمية الدافعية الاكاديمية عند طلاب الصف الخامس الادبي. اطروحة الدكتوراه، جامعة بغداد- العراق.

فاعلية استخدام استراتيجتي التعلم المدمج والتعلم المعكوس في تحصيل طالبات الصف العاشر الاعدادي في مادة قواعد اللغة الكردية

ملخص:

استهدف البحث، التعرف على فاعلية استخدام استراتيجتي التعلم المدمج والتعلم المعكوس في تحصيل طالبات الصف العاشر الاعدادي في مادة قواعد اللغة الكردية، اعتمد الباحثان التصميم شبه التجريبي (التصميم التجريبي للمجموعات المتكافئة بالاختبار البعدي)، اشتمل مجتمع البحث، طالبات الصف العاشر الادي في المدارس الاعدادية النهارية للبنات، البالغ عددهن (3319) طالبة في مديرية تربية سيميل في قضاء سيميل للعام الدراسي (2021-2022). واشتملت العينة (81) طالبة من اعداديتي (شاناز للبنات) و (كوماته للبنات) اللتان اختيرتا قصاداً، وتم الاختيار بشكل عشوائي اعدادية للمجموعتين التجريبيية واعدادية للمجموعة الضابطة. فكانت المجموعة التجريبيية الاولى البالغ عدد طالباتها (30) طالبة، والمجموعة التجريبيية الثانية البالغ عدد طالباتها (30) طالبة من اعدادية (كوماته للبنات)، والمجموعة الضابطة البالغ عدد طالباتها (21) طالبة من اعدادية (شاناز للبنات)، و درست المجموعة التجريبيية الاولى وفق استراتيجتي التعلم المدمج والمجموعة التجريبيية الثانية حسب استراتيجتي التعلم المعكوس و المجموعة الضابطة حسب الطريقة الاعتيادية.

اعد الباحثان (8) خطة يومية لكل طريقة , كما اعدا اختباراً تحصيلياً اشتمل (35) فقرة من نوع (الاختبار من متعدد) و (صح وخطأ). واستخرجوا له: الصدق ، ومستوى الصعوبة لل فقرات ، وقوتها التمييزية ، وفعالية البدائل الخاطئة، و مدة الاختبار و تم حساب ثبات الاختبار بحسب معادلة (كيودر ريتشارسون (20-0.90).

و بعد الانتهاء من التجربة، التي استغرقت فصلاً دراسياً كاملاً، طبق الباحثان الاداة واستخرجوا البيانات واجريا التعامل الاحصائي معها باستخدام التحليل التباين الاحادي (One-Way ANOVA) واختبار شيفية (Scheffe) اظهرت النتائج بان استراتيجتي التعلم المدمج افضل واكثر فعالية وتأثيراً في التحصيل الدراسي مقارنة مع استراتيجتي التعلم المعكوس و الطريقة الاعتيادية، وان استراتيجتي التعلم المعكوس افضل واكثر فاعلية في التحصيل الدراسي مقارنة مع الطريقة الاعتيادية.

الكلمات المفتاحية: استراتيجتي التعلم المدمج، استراتيجتي التعلم المعكوس، التحصيل الدراسي، مادة قواعد اللغة الكردية.

The effectiveness of using the two strategies of blended learning and flipped learning in the achievement of the tenth-grade high school students in the subject of Kurdish grammar

ABSTRACT:

The aim of the research is to identify the effectiveness of using the blended learning and flipped learning strategies in the achievement of the tenth-grade high school students in the subject of Kurdish grammar. The research community included tenth grade students from literary classes in day high schools for girls. There were (3319) students from the Semel Education Directorate in Semel district for the academic year (2021 – 2022). The sample included (81) students from (Shanaz for girls) and (Kumata for girls) high schools which were selected methodically. The participants for both the experimental and control groups were chosen randomly. The first experimental group consisted of (30) students, while the second experimental group consisted of (30) students from (Kumata high school for girls). On the other hand, the control group consisted of (21) students from (Shanaz high school for girls). The first experimental group used the blended learning strategy and the second experimental used the flipped leaning strategy, and the control group were using the usual method. The researchers prepared (8) daily plans for each method. The achievement test also included (35) ideas of multiple choice and true and false questions. The validity of the test was extracted, analysis of variance for the test items and the level of difficulty for the test items, the discriminatory power of the test items, the effectiveness of the wrong alternatives, the duration of the test, and the stability of the test were calculated according to the equation (Kiodor-Richardson-20) of (0.90). After a full course, the experiment was completed. The researchers applied the tool, extracted data, and conducted statistical analysis using one-way analysis of variance (one-way ANOVA) and the Scheffe test. The results indicated that the blended learning strategy was more effective in academic achievement compared to both the flipped learning strategy and the usual method. Additionally, the flipped learning strategy showed greater effectiveness in academic achievement compared to the usual method.

KEYWORDS: Blended learning strategy, Flipped learning strategy, Achievement, Kurdish grammar.